

ÇOMLEK

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Topluluğu (MART) E-Dergisi

DOSYA

Antik Mısır'ın Anıtları

Mısır Sanatında Greko-Roman Dönemi

Eski Mısır'da Kadın

Rosetta Taşı

İskenderiye Feneri

Mumyalama

Aslında Mısır'a ait olan Yanlış Bilinenler

Mısır Pantheonu

Mısır Müzesi

Dağlık Kilikia'nın Antik Yerleşimleri Çatiören-İmirzeli

Arkeoloğun kazıda bir günü nasıl geçer?

Diocaesarea Kazısı

Sagalassos

Geç Değil... Tren Kaçmadı... 63 yaşında Üniversite Okumak

Adana Arkeoloji Müzesi

Troia Müzesi

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Topluluğu (MART)
Sürelî E-Dergisi
Sonbahar - Kış 2019 Yılı: 9 Sayı: 19 (Ücretsiz)

Yayın Yönetmeni
Ümit AYDINOĞLU

Yayın Kurulu
Ali ŞİMŞEK
Ayşe Bensu AKAR
İlayda DABANLI
Canan DEMİR
Serdar KUŞ
Cihangir ARSLAN
Zahide YAŞAR

Bu Sayıya Katkı Sağlayanlar
Aynur KAÇIRA
Doğan KARTAL
Ceyda YILMAZ
Hayriye SEBE

Dergi Tasarım
Okan ÖZDEMİR

Kapak Fotoğrafı
Firavun Akhenaton
18. hanedalık
MÖ 1353-1334

İletişim
Mersin Üniversitesi
Arkeoloji Topluluğu (MART)
Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü Çiftlikköy Kampüsü 33343
Yenişehir/Mersin
mu.arkeolojitoplulugu@gmail.com
mart@mersin.edu.tr
http://mart.mersin.edu.tr
facebook/Mersin Üniversitesi Arkeoloji
Topluluğu
twitter/@arkeolojimersin

Çömlek Dergisinde yayınlanan yazılardan yazarları sorumludur.

içindekiler				
Antik Mısır'ın Anıtları	Dosya Ali ŞİMŞEK	5	33	Dağlık Kilikia'nın Antik Yerleşimleri Çatıören-İmirzeli Gezi Notları Serdar KUŞ
Mısır Sanatında Greko-Roman Dönemi	Dosya Ayşe Bensu AKAR	9	37	Arkeoloğun Kazıda bir Günü Nasıl Geçer? Öğrenciler Kazıda Ayşe Bensu AKAR
Antik Mısır'da Kadın	Dosya Canan DEMİR	15	39	Diocesarea (Uzuncaburç) Kazısı Öğrenciler Kazıda İlayda DABANLI
Rosetta Taşı	Dosya Ayşe Bensu AKAR	21	41	Sagalassos Serdar KUŞ
İskenderiye Feneri	Ayşe Bensu AKAR	23	47	Geç Değil...Tren Kaçmadı... 63 yaşında Üniversite Okumak Aynur KAÇIRA
Mumyalama	Cihangir ARSLAN	25	53	Adana Arkeoloji Müzesi Gezi Notları Ceyda YILMAZ
Aslında Mısır' a ait olan Yanlış Bilinenler	Zahide YAŞAR	27	55	Troia Müzesi Gezi Notları Hayriye SEBE
Mısır Pantheonu	Mitoloji Zahide YAŞAR	29	57	Mersin Üniversitesi Arkeoloji Toplu- luğu Etkinlikleri ve Haberler Cihangir ARSLAN
Mısır Müzesi	Doğan KARTAL	31	59	Κίταβε Cihangir ARSLAN
			61	Bulmaca

ÇÖMLEK 19 Üzerine Notlar

ÇÖMLEK *Arkeoloji*, Mersin Üniversitesi Arkeoloji Topluluğu'nun (MART) e-yayını olarak 9. yılına ve 19. sayısına ulaştı. Arkeo-
loji Topluluğu'nun üyeleri dergiyi hazırlamak için çok çalış-
yorlar. Derginin tasarımı ise ayrı bir süreç tabi ki. Yayın ku-
rulumuz aylar öncesinden bir araya gelip çalışılacak konuları
belirliyor. Araştırma ve yazım süreci yaşanıyor, yazıların kont-
rolü sağlanıyor, ardından tasarım süreci başlıyor ve sonunda
e- dergimizin yeni bir sayısı daha oluşuyor.

Yazmaya ve araştırmaya hevesli ekip üyelerimiz sayesinde
e-dergimiz tamamen öğrenci arkadaşların çabaları ve üretim-
leriyle şekillenmektedir. Derginin hedefi, öğrencilerin meslek-
leri konusunda ilerlemesine katkı sağlamaktır. Merak ve araş-
tırma başlangıcı oluşturuyor.

Bu sayıda Dosya konusu olarak Mısır uygarlığını ele aldık. Ta-
biki bu köklü uygarlığı kısıtlı alana sığdırmamız mümkün de-
ğil. Bu sebeple öğrenci arkadaşlarımız ilgilerini çeken konu-
larda araştırdılar ve yazdılar. Bol görselle desteklenmiş yazılar
okuyucunun beğenisine sunuldu. Dosya içerisinde Mısır uy-
garlığının anıtları, önemli karakterleri, özellikle kadınları üzeri-
ne hazırlanmış kapsamlı yazılar bulunuyor.

Bunun dışında bu sene mezun ettiğimiz Aynur KAÇIRA'nın hi-
kayesine yer verdik sayfalar arasında. Kendisi 63 yaşında yeni
bir üniversite okumaya karar vermiş ve 3 yılda bölümden me-
zun olmuş bir arkadaşımız. Onun hikayesi birçokları için yol
gösterici olacaktır. Bu arada arkadaşlarımız çeşitli antik kent-
leri ve müzeleri gezmeye devam ediyorlar ve gördüklerini bi-
zim için kaleme alıyorlar. Bu çaba, umarız okuyucularımız için
de teşvik edici olur. Bu kapsamda yeni açılan Truva ve Adana
Müzeleri ile Sagalassos antik kenti gezisine ilişkin yazılar der-
gimizin içinde yer aldı. Her sayıda olduğu gibi, bu sayıda da
kazıya giden arkadaşlarımızın kazı anılarını ve tecrübelerini
paylaşıyoruz. Böylece öğrencilerin beklentileri ve yaşadıkları
hakkında bilgi sahibi oluyoruz.

Her sayımızda vurguladığımız bazı konuları bir kez daha dile
getirmek istiyoruz. Dergimizde olabildiğince akademik dilin
dışında bir anlatım hedefliyoruz. Amacımız, sadece uzman-
lar değil ilgilenen herkesin takip edebilmesi. Sizlerden gele-
cek öneriler kapsamında daha iyi bir dergi çıkarabilmeyi de
umuyoruz. Sadece öneri değil, yazı da bekliyoruz. Arkeolojiyle
bağlantılı konularda merak ettiklerinizi, güncel tartışmaları,
Arkeoloji öğrencisi iseniz hazırladığınız seminerleri, katıldığ-
nız kazıları ve görüşlerinizi her zaman bize yazabilirsiniz. Ya-
zılarınızı Editör incelemesinden sonra dergimizin diline uygun
hale getirip yayınlamaktan mutluluk duyarız.

Keyifle okumanız dileği ile.

Yayın Kurulu

DOSYA

Antik Mısır'ın Anıtları - *Ali ŞİMŞEK*

Mısır Sanatında Greko-Roman Dönemi - *Ayşe Bensu AKAR*

Eski Mısır'da Kadın - *Canan DEMİR*

Mumyalama - *Cihangir ARSLAN*

Antik Mısır'ın Anıtları

Mısır uygarlığı, kuzeydoğu Afrika'da Nil nehrinin denize ulaştığı yarısı çevresinde yayılmış antik bir uygarlıktır. Uygarlığın yayıldığı bölge, bugünkü Mısır toprakları içinde yer almaktadır. "Aşağı Mısır" (Nil Deltası ve güneyi, şimdiki Kuzey Mısır) ve "Yukarı Mısır" (Teb kenti merkez olmak üzere günümüz Güney Mısır'ı) olarak ikiye ayrılan uygarlık, MÖ 3150 dolaylarında ilk firavunun yönetimi altında birleşmiştir. Bu politik birlik, izleyen 3 bin yıl boyunca sürmüştür. Antik Mısır'da Firavunlar Dönemi MÖ 3150 ile MÖ 332 yılları arasını kapsamaktadır.

"Büyük Ev" anlamını taşıyan kelime daha sonra hükümdardan bahsetmek şeklini almıştır. Firavun olmak için anne tarafından soylu kan taşımanın daha önemli olduğuna inanılırdı. Böylece halktan kimi erkekler tam kan soylu bir kadınla evlenerek tahta çıkabilirlerdi. Firavunların kutsal ve gizemli kabul edilen birçok adları vardır. Bunların sonuncusunu tahta çıktıkları zaman alıyorlardı ve genellikle bu ad, o firavunun izleyeceği politikanın bir habercisi olarak görülüyordu. Örneğin savaş tanrısı Mantu'nun adını kullanarak Mantuhotep ismini alan bir firavun askeri seferler yapacağını ilan etmiş oluyordu. Firavunlar ölene dek idarede kalıyorlardı. Firavun öldüğü zaman cesedi mumyalanıyor, 70 günlük yastan sonra dirilince kullanmak üzere, özel eşyalarıyla birlikte bir lahite konuluyor ve mezar kapatılıyordu.

Antik Mısır, Yeni Krallık döneminde en gelişmiş düzeyine ulaştı. Ardından, ağır seyreden bir gerileme dönemine girdi. Mısır, son dönemlerine doğru dış güçler karşısında art arda yenilgilere uğradı ve MÖ 31 yılında, Roma İmparatorluğu tarafından istila edilerek firavunların egemenliğine son verildi, Roma'nın bir eyaleti haline getirildi.

Karnak Tapınağı

Keops Piramidi ve Gize Sphenksi

Abu Simbel Tapınak Mezarı

İstanbul Sultan Ahmet III. Tutmosis Obeliski

Karnak Tapınağı

Mısır'ın Luksor şehrinin 2,5 km kuzeyinde, küçük bir köy olan El-Karnak'ta yer alan Karnak Tapınağı, 800 metre genişliğinde ve 1,5 km uzunluğunda arasında bir bölgeyi kapsar. Mısır'ın eski başkenti Teb'in bulunduğu yere inşa edilen Karnak tapınağına kesme taşlarla döşeli, etkileyici Sfenksler Caddesi'nden girilir. Her iki yanda, yer alan oturmuş pozisyondaki 20 koç başlı sfenks, tanrı Amon'un bir sembolüdür.

Abu Simbel Tapınak Mezarı

Mısır'ın en güçlü firavunlarından biri olan 2. Ramses'in tapınağı, Nil kıyısındaki kumtasından dağa oyulmuştur. Tapınaktaki heykelle, Şubat ve Ekim olmak üzere yılda iki kez, 2. Ramses'in doğum gününde ve tahta çıktığı gün güneş vurur. MÖ. 1263-1243 yılları arasında yapılmış mezarın önünde bulunan 4 heykel de tapınağı yapan II. Ramses'i tasvir etmektedir. Ramses, bu yapıyı eşi Nefertari ve kendi anısına yaptırmıştır.

Keops Pramidi

Keops Piramidi, Khufu Piramidi ya da Büyük Piramit; günümüzde Mısır'ın başkenti Kahire'nin bir parçası olan Gize'yi çevreleyen antik "Gize mezar kenti"nde bulunan üç anıtsal piramitten en eski ve en büyük olanıdır. MÖ 2551-

2560 yılları civarında yapıldığı sanılan bu anıtsal kompleks, dünyanın yedi harikasından biri olup, bu yedi harika içinde günümüze kadar ulaşan tek eserdir.

Bu piramidin Mısır firavunu Khufu adına bir anıt mezar olarak inşa edildiğine inanılır ve yapımının yaklaşık yirmi yıl sürdüğü sanılmaktadır. Büyük Piramidin orijinal halinde dış kısmı taş levhalarla kaplıydı. Büyük Piramidin içinde üç oda saptanabilmiştir. Bunlardan yapının en altındaki oda, muhtemelen bitirilmemiş haldeki, piramidin üzerine inşa edildiği temel kayasının oyulmasıyla oluşturulmuş odadır. Sonradan "kral odası" ve "kraliçe odası" adları yakıştırılan odalar ise piramidal yapının üst kısmında yer alırlar. Büyük piramit aslında, iki tapınaktan, bu iki tapınağı birbirlerine bağlayan bir yoldan, piramit çevresindeki mastaba adı verilen çeşitli küçük mezarlardan ve piramitlerden oluşan bir yapılar kompleksinin bir parçasıdır.

Dikili Taşlar (Obelisk)

Eski İmparatorluk devrinde ufak boyutlarda olan yekpare granitten dikili taşlar Orta İmparatorluk Dönemi'nde çift olarak tapınakların önlerine konulmaya başlanmıştır. Tek blok granit üzerinde dört tarafı yazılarla süslenmiş bu dikili taşlar, çeşitli büyüklüklerde yapılmışlardır. Yukarı doğru sivrilen kısımlarına ise ci-

lalanmış madeni levhalar konulmuştur.

Büyük Gize Sphenksi

Sfenksler, kafası koç, kuş veya insan, gövdesi ise uzanan bir aslan şeklindeki heykellerdir. İlk önce Antik Mısır'da rastlanan Sfenks sözcüğünün Mısırcı'daki orijinal biçimi kepes ankh ya da "yaşayan heykel" anlamında şeşep (sheshep) ankh'tır. Sfenkslerin en tanınmış Büyük Gize Sfenksi'dir. Dünyadaki en büyük tek-taş heykeli olup 73.5 metre uzunluğunda, 6 metre genişliğinde ve 20 metre yüksekliğindedir. Pençelerinin arasında bir tapınak olan ve yatan aslan biçiminde kafası ile bir firavun başı şeklinde olan bir heykeldir. Aslanlar Antik Mısır mitolojisinde kutsal sayıldıkları için kutsallık ve büyü güçlerini kullanarak firavun mezarlarını ve piramitleri koruması amacıyla inşa edildiği düşünülmektedir. Büyük Gize Sfenksi'ndeki yüzün Dördüncü Hanedanlık Dönemi'nde, başkent Memphis'te 24 ila 26 yıl hüküm sürdüğü düşünülen 6 Eski Krallık firavunundan biri olan Kefren'in yüzü olduğu tahmin edilmektedir. Yükselen güneşi karşıladığı için Gize Piramitlerinin koruyucusu olduğuna inanılır.

KAYNAKÇA

- İnan, A., *Eski Mısır Tarih ve Medeniyeti*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992.
Desplanques, S., *Antik Mısır*, Dost Kitabevi, Ankara, 2006.
Freeman, C., *Mısır, Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Ankara, 2003.
Gombrich, E., H., *Sonrasızlığın Sanatı, Sanatın Öyküsü*, İstanbul, 1997.

Ali ŞİMŞEK

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

MISIR SANATINDA GREKO-ROMAN DÖNEMİ

MÖ 332 tarihinde Büyük İskender Mısır'ı istila eder ve Mısırlılar tarafından kurtarıcı olarak karşılanır. Yeni başkent İskenderiye'de Ptolemaios Hanedanı tarafından kurulan yeni yönetim Mısır modeline dayandırıldı. Başkent, Yunan gücünün ve nüfuzunun bir ifadesiydi. Ünlü İskenderiye Kütüphanesi'yle bilimin ve kültürün yeşerdiği bir kent haline geldi. İskenderiye Feneri, kente ulaşan deniz ticaret yolunu aydınlattı. Kentle dış dünya arasında gelişen, papirüs üretimi ve diğer karşılaştırmalı üstünlüğü olan malları konu alan geniş ticari ilişkiler, kente önemli ölçüde gelir sağladı. Mısır halkının bağlılığını sürdürmek amacıyla Ptolemaios Hanedanı hükümdarları, eski gelenekleri desteklediler. Mısır tarzı yeni tapınakların yapımı geleneksel kültürel değerleri destekledi ve yeni hanedanlığın hükümdarlarını halkın gözünde firavunlar kadar saygın duruma getirdi. Mısır ve Yunan tanrıları, örneğin Serapis gibi karma tanrılar olarak birleştirildi. Yontularda klasik Yunan formu, geleneksel Mısır motiflerini etkiledi. Bu arada Antik Roma'nın tahıl gereksiniminin önemli bir bölümü Mısır'dan karşılanıyordu. Doğal olarak Roma, Mısır'daki siyasi durumla yakından ilgilenmekteydi. Mısırlılar'ın süregelen tepkileri, hırslı yöneticiler, güçlü rakip Suriye, Mısır'ın durumunu istikrarsızlaştırdı. Bu durum Roma'yı, imparatorluğun ister istemez ilgi alanı olan Mısır'daki durumu güven altına almak üzere kuvvet göndermeye yöneltti.

Isis-Aphrodite Heykeli
MS 2. yüzyıl
Mısır

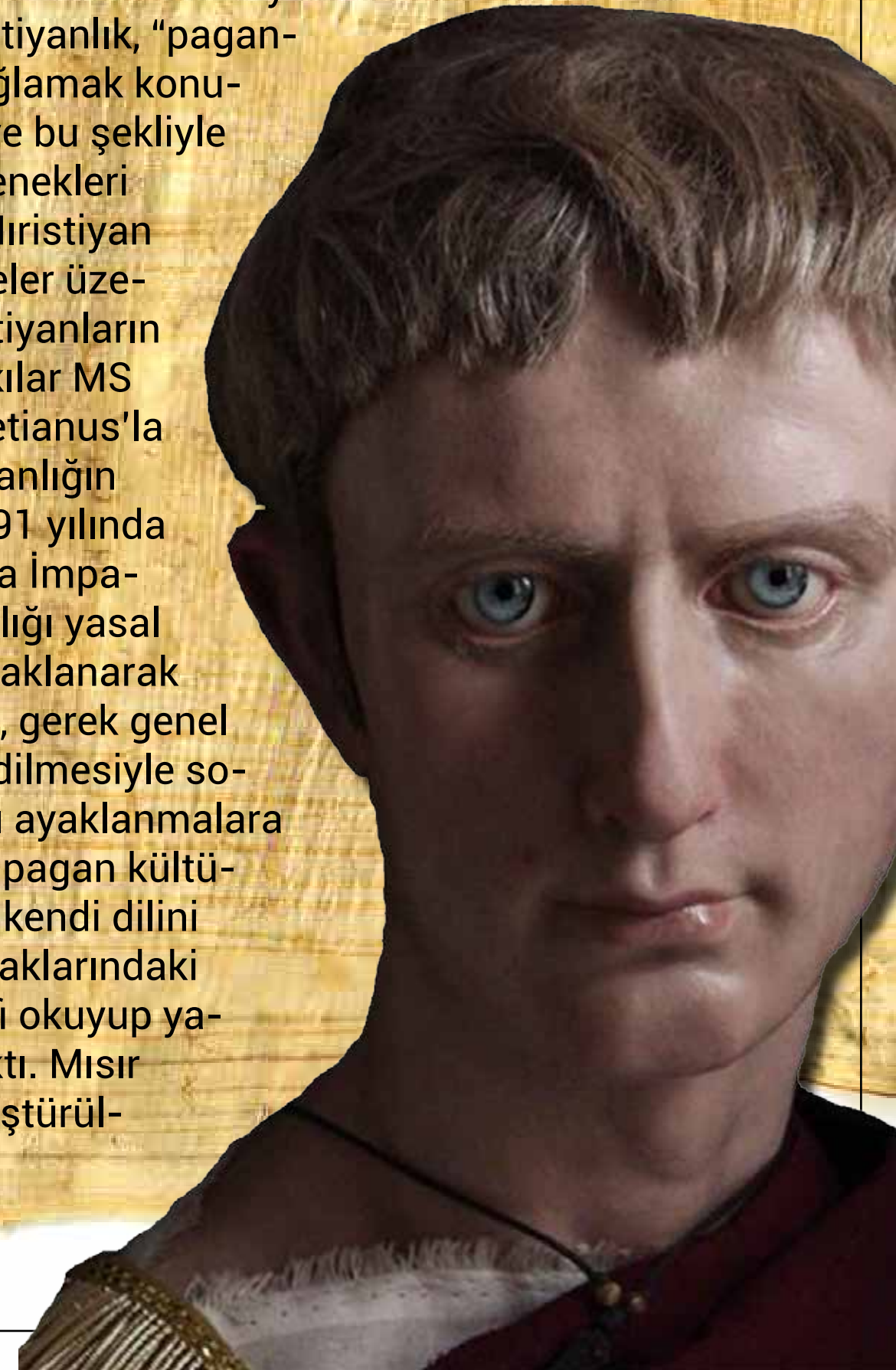
Ptolemaios Hanedanından Kleopatra ile Marcus Antonius komutasındaki Mısır donanmasının Oc-tavianus komutasındaki Roma donanmasına yenildiği Actium Savaşının ardından Mısır, MÖ 30 yılında Roma İmparatorluğu'nun bir eyaleti oldu. Bununla birlikte Roma yönetimi, mumyalama ve Mısır'ın geleneksel tanrılarına süregelen tapınma ritüelleri konu-larında Yunanlara oranla daha düşmanca bir tutum sergiledi. MS 1. yüz-yılın ortalarında, kabul edilebilir bir diğer din olarak Hristiyanlık

Octavianus

VII. Kelopatra
Philopator

Marcus
Antonius

İskenderiye'de kök saldı. Ancak Hristiyanlık, "pagan-lık"tan Hristiyanlığa geçişler sağlamak konu-sunda taviz vermez bir dindi ve bu şekliyle geleneksel yaygın dinsel gelenekleri tehdit ediyordu. Bu durum Hristiyan inançlarını benimseyen kitleler üye-rinde baskıya yol açtı. Hristiyanların tasfiyesi yönündeki bu baskılar MS 303 yılında imparator Diocletianus'la doruğa ulaştı. Fakat Hristiyanlığın yayılması önlenemedi. MS 391 yılında Hristiyanlığı kabul eden Roma İmpa-ratoru I. Theodosius Hristiyanlığı yasal hale getirdi, pagan tapınımı yasaklanarak tapınakları kapatıldı. İskenderiye, gerek genel gerekse kişisel yontuların imha edilmesiyle so-nuçlanan geniş çaplı pagan karşıtı ayaklanmalara sahne oldu. Sonuç olarak Mısır'da pagan kültü-rü sürekli olarak geriledi. Yerli halk kendi dilini konuşmayı sürdürürken Mısır tapınaklarındaki rahip ve rahibeler azaldı ve hiyeroglifi okuyup ya-zabilme becerisi giderek ortadan kalktı. Mısır tapınakları ise, bazıları kiliseye dönüştürül-dü, bazıları ise çölde terk edildi.

İskenderiye Kütüphanesi

İskenderiye Kütüphanesi, MÖ 3. yüzyılın başlarında Mısır'ın İskenderiye kentinde Ptolemaios hanedanı tarafından kurulmuş olan antik kütüphane. İskenderiye Müzesi olarak bilinen araştırma enstitüsünün bir bölümü olarak inşa edildi. İnsanlık tarihinde meydana getirilmiş önemli eserlerden biridir. Eski kaynaklar, burada 150 bin cilt el yazması eserin toplandığını kaydeder. İskenderiye şehri MÖ 332 yılında, Makedonyalı Büyük İskender tarafından kuruldu. Onun ölümüyle imparatorluğun dağılışı sonunda kumandanlarından Lagus'un oğlu Ptolemaios I Soter'in eline geçti. O da Mısır'da krallığını ilan etti. Mısır'da 300 yıl devam eden bu hanedanın ilk hükümdarı olup, 323 yılında 24 yaşında iken 24 yıl hüküm sürmüştür. Savaşı sevmeyen Ptolemaios, hiçbir zaman ülkesinin sınırlarını genişletmek hevesine kapılmadı. Bilim ve edebiyata düşkünlüğüyle, Mısırlıların gelenek ve göreneklerini, dinlerini benimseyerek halkın sevgisini kazandı. Eski kanunları, dini törenleri muhafaza etmekle kalmayıp, eski Mısır hükümdarlarının lakabı olan Firavun unvanını aldı ve onları taklit ederek öz kız kardeşiyle evlendi.

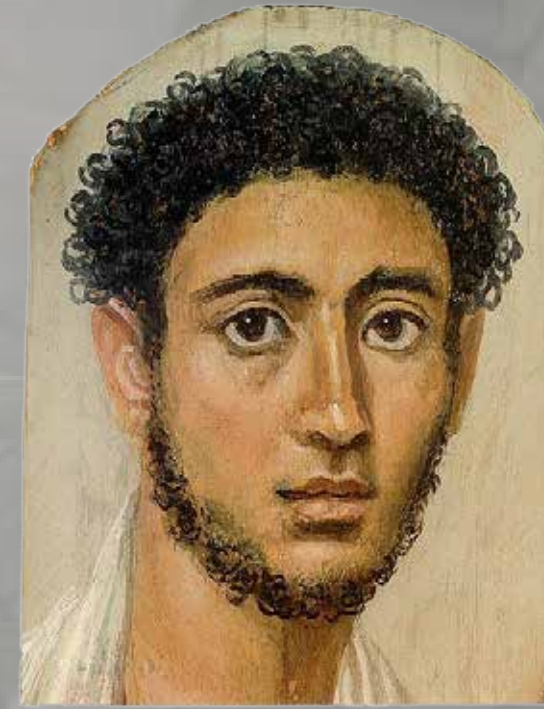
Bu yeni devletin merkezi İskenderiye şehriydi. Yeni firavun burayı baştan başa onarıp, genişleterek o devrin en meşhur başkenti haline getirdi. Burada meydana getirdiği en önemli eser ise müze ve buna bağlı olan kütüphane idi. Kurulması için saray civarında ve güzel bir yer seçildi. Müzede o devirde bilinen bütün ülkelerdeki hayvan ve bitkilerin bir örneği vardı. Ayrıca botanik bahçesi ve bir rasathane bulunuyordu. Otopsi yoluyla insan vücudunun incelenmesi için bir anatomi salonu açılmıştı.

İskenderiye Kütüphanesinden bir Canlandırma

Fayyum Portreleri

Fayyum Portreleri, Mısır'da 1. ve 3. yüzyıllarda mumyalanmış cesetlerin baş kısmına yerleştirilmiş, ahşap panolar üzerine resmedilmiş portre resimlerine verilen bir isimdir. Çarpıcı bakışlarıyla izleyiciye direkt olarak bakan bu çehreler dünyanın bilinen ilk portreleridir. Bu eserler ayrıca eşsiz özellikleriyle bilinen ilk tipik ikon resimlerdir. Günümüze değin gelen yaklaşık 1000 mumya portresi bulunmaktadır. Portreler Mısır'ın birçok bölgesindeki mumya mezarlarından çıkarılmasına rağmen, büyük çoğunluğu Fayyum bölgesinde bulunduğu için bu isimle adlandırılmışlardır. Bu kutsal ve şaşırtıcı portreler mezarlarından ilk çıkarıldığında akla gelen ilk soru; bu portrelerde betimlenenler kimlerdi? Yapılmalarının amacı ne olabilirdi? Mısır sanat özellikleriyle örtüşmeyen bu portrelerin Mısır'dan çıkması nasıl açıklanabilirdi? M.Ö. 200 yılında bu bölge dünyanın en zengin tarım alanlarına sahipti ve ülkenin yüzde 10 ile yüzde 20 arası nüfusu bu bölgede yaşamaktaydı. Mısır'ı işgal eden Büyük İskender'in paralı askerleri evlerine dönmek yerine, başta Fayyum bölgesi olmak üzere Mısır'daki birçok bölgeye yerleşmeyi tercih etmişlerdir. Bu yüzden Fayyum'a en erken yerleşen Grekler savaş sonrası kalan gaziler ve üst düzey askerlerdir. Kendilerine bu bölgelerden toprak verilen askerler, bir süre sonra kendi bölgelerindeki yerel yönetim birimlerinde görev alarak, bu bölgelerin yöneticileri olmuşlardır. Greklerin kültür, sanat ve eğitim düzeyi oldukça ileri seviyede olduğu için diğer sosyal alanlarda da kendilerini kabul ettirmişlerdir. Giderek Mısır'ın birçok bölgesinde Grek kültürü yayılmaya başlamış, hatta resmi dilleri Grekçe olarak kabul edilmiştir. M.Ö. 1. yy.a gelindiğinde ise Fayyum'da yaklaşık nüfusun yüzde otuzunu Grekler oluşturmaktaydı. Ptolemaiosların hizmetleri sonucunda daha yaşanılır bir yer olan Fayyum'a yerleşen Grekler, yüzlerce yapı inşa ederek bu bölgenin mimarisine de önemli katkılar sağlamışlardır. Bu yapılar arasında kompleks tapınaklar, piramitler, saraylar ve av köşkleri bulunmaktadır. Yaklaşık 300 yıl boyunca bu hanedanlık tarafından yönetilen Mısır, M.Ö. 31 yılında Roma İmparatorluğu tarafından istila edilerek, Roma'nın hâkimiyeti altına girmiştir. Kimi kral ve kraliçelerinin hem kardeş hem eş oldukları Ptolemaios hanedanının en ünlü üyelerinden son kraliçe VII. Kleopatra, Romalıların Mısır'ı işgal etmesiyle intihar etmiş ve böylece Ptolemaios Hanedanı'nın Mısır'daki ege-menliği de son bulmuştur.

Fayyum'dan bir Erkek portresi

Dendera Tapınağı

Denderah Tapınağı Mısır'da Nil Nehri'nin batı yakasında aynı adla bulunan yerleşim yerindeki bir tapındır. Antik Mısır tanrıçası Hathor'a yapılmıştır. Kraliçe Kleopatra, Hathor'a burada tapmıştır. Tapınakta kabartma tasvirleri vardır. Tapınağı MS 60 yılında Romalılar tamamlamıştır. Dendera Tapınağı o çevrede Koptlar'ın ve Araplar'ın yaktığı ateşlere maruz kalmıştır. Ayrıca tanrı ve firavun tasvirlerine de zarar verilmiştir.

Kom Ombo Tapınağı

Kom Ombo Tapınağı, güney Mısır'ın Kom Ombo kasabasında, Nil ırmağı kıyısında bulunan bir Antik Mısır tapınağıdır. MÖ 2. yüzyılda Ptolemaios Hanedanı döneminde yapılmıştır. Tapınağın bir yanı timsah tanrı Sobek'e, öbür yanı ise şahin tanrı Haroeris'e adanmıştır. Haroeris aynı zamanda Büyük Horus olarak da bilinir. Tapınağın mimari yapısı alışlagelmişin dışındadır, çünkü tapınaktaki her şey ana eksen boyunca simetrik olarak düzenlenmiştir. Tapınak geçen yüzyıllar boyunca özellikle Nil ırmağının taşmaları ve depremler sonucu tahribata uğramıştır. Ayrıca daha sonraki başka inşaatlarda kullanılmak üzere bu tapınağın taşlarından yararlanılmıştır. Tapınağın içindeki kabartmalardan bir bölümü burayı daha sonra kilise olarak kullanan Kiptiler tarafından silinmiştir.

Kaynakça

- İnan, A., *Eski Mısır Tarih ve Medeniyeti*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992.
- Desplanques, S., *Antik Mısır*, Dost Kitabevi, Ankara, 2006.
- Freeman, C., *Mısır Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Dost Kitabevi, Ankara, 2003.
- Doğan, S., *Antik Çağ Bilimin Kalbi: İskenderiye Kütüphanesi*, İstanbul, 2012.
- Sezgin, U., *İskenderiye Feneri ve Tasvirleri*, Lisans Tezi, İzmir, 2017.

Ayşe Bensu AKAR

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

Antik Mısır'da Kadın

Mısır'daki toplumsal yapı sınıflardan oluşmasına rağmen kadınlar ve erkekler hemen hemen eşit haklara sahipti. Toplum içinde yer alan kadınlar ister anne ister eş konumunda olsun, erkekle benzer siyasi, idari, dini veya sosyal faaliyetlerde bulunma ve çalışma hakkına sahipti. Ön Asya dünyasında yer alan diğer toplumlarla kıyaslandığında Eski Mısır kadınları daha geniş haklara, hukuk sistemi içerisinde belirli bir yere ve hürriyete sahipti. Hatta Mısırın inanç sistemi içerisinde kadınlar kutsal bir varlık olarak tanımlanmaktaydı. Mısır dini inanç sisteminin temeli olan Tanrı Maat'ın (adalet tanrısı) kanunlarına göre kadınlara karşı saygılı olunması gerekmekte, kadına yapılmış haksızlıklar tanrıya yapılmış gibi anlaşılmaktaydı.

Eskiçağ toplumlarında yaygın olan ataerkil yapıdan dolayı kişiler isimlerinin önüne baba ismini söyleyerek kendilerini tanıtırken, Mısırdaki Orta Krallık Dönemi'nde (MÖ 2050-1550) ise isimlerinden sonra annelerinin isimlerini zikrederlerdi.

Eski Mısır anıtlarında kadın ve erkeğin yan yana çizilmesi, onların birbirine denk olduklarını ve toplumun kadına verdiği değeri göstermektedir.

Eski Mısır'da insanların ortalama ömür süresi 33 yaş olduğu için erken yaşta evlenirdi. Evlilik kadınlar için 12-14 yaşları arasında, ergenlik yaşlarında gerçekleşirken, erkeklerin evlenme yaşı 15-20 civarındaydı. Erken yaşta evliliğin zinayı engellemek, erken yaşta çocuk yapmak, küçük yaşta çocuklarının anne ve babasız kalmasını sağlamak gibi faydaları vardı. İki ailenin evlilik anlaşması yapmasından önce çift için ev, kullanılacak eşya, canlı hayvan gibi maddi öğeler sağlamak zorunda oldukları anlaşıldı. Kraliyet ailesi içinde bir erkek kardeş bir kız kardeşi ile evlenebilirdi. Halk arasında, kuzenler arasında ya da amca ve yeğen arasındaki evlilikler yaygınken, erkek kardeş kız kardeş evlilikleri neredeyse hiç duyulmamıştı.

Mısır toplumunda daha çok tek eşlilik görülürken, erkeğin birden çok kadınla evlenmesi de alışılmış bir durumdu. Özellikle hanedan ailesi mensupları ve toplumun 'zengin' olarak kabul edilen kesiminde çok eşlilik yaygındı. Eski Mısırdaki erkek ne zaman isterse karısını boşayabilirdi. Erkek evlilik sözleşmesindeki para miktarını vermek zorundaydı eğer keyfi boşanırsa, evlilik hayatları boyunca biriktirdikleri servetin üçte birini kadına vermek zorundaydı ve çocukların büyümeceye kadar olan masraflarını ödemek zorundaydı. Eğer kadının ahlaksızlığı sonucu boşanacaklarsa kadın hiçbir hakka sahip değildi ayrıca böyle bir

durum için bazen kadının burnunun kesildiği görülmüştür.

Kadınlar çocukların bakımından, aile mezarları için sorumluluk alacak bir erkek mirasçı doğurmaktan, yemek pişirmekten, su taşımaktan, tahıl öğütme, bira yapımından, elbise yapımı ve tamirinden, tanrı türbelerinin bakımından sorumluydu. Çocuk yetiştirmek çok masraflı değildi. Çocuklar güzel havalarda giysisiz koşar ve papirüs kökleri ile yaşarlardı. Ne var ki ölüm oranı yüksekti, özellikle sütten kesildikleri vakit. Erkekler özellikle evin idaresini eşlerine bırakırlardı. Kadınlarsa mülk edinme, bunları idare etme ve mülklerine el konulduğunda dava açabilme hakkına sahiptiler.

Eski Mısırdaki insanlar kadınlı erkekli yemeklere katılırlardı. Dansçı kadınlar harplerin flütlerin ezgileri eşliğinde dans ederlerdi. Şarkılı korolara kadınlarda katılırdı. Kadınların grup halinde küçük toplarla oyun oynadıkları ve böylelikle spor hareketlerini yaptıkları anlaşılmaktadır.

Süslenme daima her devirde ve her yerde rağbet bulmuştur. Mısırdaki çok sayıda süs eşyaları ele geçirilmiştir. Bunlar altın, fildişi, çakmaktaşı, değerli renkli taşlardan yapılmış kolyeler, yüzükler ve bileziklerdir. Ziyet eşyası için altın çok kullanılırken, gümüş pek enderdir. Kırmızı, mavi renk taşlardan yapılmış boncuk şeklinde gerdanlık ve bilezikler de vardır. Ayrıca kadınlar küçüklü büyüklü içlerinde çekmece olan kutular, göz farı, kremlikler, sürmedanlık, iğnelik, boya kaşıkları, ayna mahfazaları, maden aynalar, fildişinden taraklar da kullanmışlardır.

Kadınlar vücudu tamamen saran ve omuzdan birer askı ile tutturulan uzun bir elbise giyerlerdi, topuklara kadar inen elbiselerin kolları bazen

kısa bazen de geniş ve uzun olurdu. Prenseslerin elbiselerinde bazen altın ve boncuklu süslemeler mevcuttu (resim10). Geniş gerdanlıklar ve bilezikler giyilen elbiseleri tamamlamaktaydı. Bilezikler kolların üst kısmına konmaktaydı. Giyim eşyalarını tamamlayan eldiven ve yelpazelerde mevcuttu. Ayakkabı olarak giyilen sandalların itinalı yapıldığı anlaşıldı. Beyaz deriden veya kumaştan örülen sandallar üstüne bazen boncuklar veya altın payetler işlenmiştir.

Her devirde başa takılan çeşitli peruklar Mısır geleneğiydi. Geniş ve ağır olan saçtan yapılmış bu peruklar yüz hatlarını daha ince göstermekteydi. Bazen bu peruklara küçük koni bir kap içinde kokulu yağlar konarak içlerine çiçekler yerleştiriliyordu.

Mısırdaki okullar yalnızca varlıklı ailelerin erkek çocukları içindi. Bunun yerine erkek çocuklara babaları bir meslek öğretir, kızlarsa evde annelerine yardım ederlerdi.

Mısırlı kadınlar tarımsal etkinliklere de katılırdı. Bu işler tohum ekmeden başlayıp hasat kaldırmaya kadar devam ederdi. Bu işlerin en zor olanı ise başlarının üzerinde taşıdıkları bir kova ile su taşımak olmuştur. Böyle zahmetli bir işte çalışmaları sonucunda vücutlarında bozukluklar oluşup sıklıkla hastalandıkları ve genç yaşta vefat ettikleri bilinir.

Eski Mısır'da din işleri erkeklere özgü değildi. Kadınlar da din işlerinde çeşitli görevlerde bulunmuşlardır. Eski Krallık (MÖ 2778-2413) ve Orta Krallık (MÖ 2065-1585) başlarında bazı seçkin kadınlar Tanrıça Hathor'un (doğum, evlilik, bereket ile ilişkilendirilen gök tanrıça) rahibeleri olmaya başladı. Yeni Krallık Dönemi'nde (MÖ1580-1085) kadınlar tapınaklarda rahibelik yapıp, Firavunluk görevinde bulunmuşlardır. Vezir, büyük

din adamları ve ordu komutanlarının eşleri ve kızları Amon(gök tanrısı) tapınağında yapılan ayinlerde ilahi söylerlerdi.

Eski Mısır'ın hükümdarlık sisteminde kadının tahta çıkma hakkı bulunmaktaydı. Kadının siyasi hayata katılmasına hiçbir engel yoktu. Kadının ülke yönetiminde üstlendiği rol aynı dönemdeki pek çok medeniyetle karşılaştırıldığında oldukça ileri seviyedeydi. Eski Mısır tarihinde Kraliçe Hint-Kavs, Kraliçe Nit-İkri, Kraliçe Nefru-Ra, Kraliçe Tavsarte, Kraliçe Kleopatra gibi birçok kadın tahta çıkmıştır. Bazı durumlarda ise kraliçeler yaşları küçük olan Firavun oğullarıyla birlikte ülkeyi yönetmişlerdir.

Mısırdaki güçlü üç kadından bahsetmeden olmaz:

Prenses Meritaten
18. hanedalık Firavun Akhenaton ve Nefertarinin Kızı
MÖ 1352-1332
Louvre Müzesi

Hatşepsut (1505-1483)

İsminin anlamı “soylu kadınların önde geleni” dir. Üvey kardeşi Firavun II. Tutmosisle evlendi. Hiç erkek evladı olmadı fakat firavunun cariyelerinden bir oğlu oldu. Firavun ölünce oğlu III.Tutmosis MÖ.1479 tahta çıktı. Hatşepsut üvey oğlunun naipliğini üstlendi fakat bir süre sonra babası I. Tutmosis in gerçek varisinin kendisi olduğu iddia ederek yönetimi doğrudan ele aldı ve bir firavun olarak ülkeyi yönetti. En sadık yandaşı kızının öğretmeni olan Senenmut’tu. Ona baş mimarlığı verdi ve ilk defa tapınağın en kutsal kısmında halktan birinin gösterilmiş olması o zamana kadar görülmuş değildi. Bu Hatşepsut’un Senenmut’la ilişki olduğu dedikodularına neden oldu. Deyr’ül Bahri’de inşa ettiği tapınakta Amon’un ağzından söylediği kendi düşüncelerinin ayrıntıları Tanrısalaletinde büyük rol oynamıştır. Burada kendisinden Amon’un oğlu olarak bahseder. Hatşepsut tapınak kabartmaları gibi geleneksel mekânlar da erkek olarak betimlenmiştir (resim13). 20 yıldan uzun bir süre iktidarda kaldı. İlk kez Yeni Krallıkta bir yönetici Orta Mısır üzerinde etkili bir kontrol sağlamış ve orada pek çok tapınak inşa etmiştir. Yurtta inşaat projeleriyle meşgulken, Mısır’ın yabancı rakipleri kendilerini toplamış ve ayaklanmıştı.

Nefertari (Nefertiti) (MÖ 1370-1330)

Firavun Akhnaton’un karısı Mittanni prensesi Nefertiti, isminin anlamı ‘güzelden gelen’dir. Firavun olan eşiyle eş saygıyla anılıyor, firavunun uygulaması gereken yeni yasa ve değişiklikleri uygulayabilme yetkisine sahipti. Kocas ile yeni olan bir “Aton” dinini yaymaya çalışmıştır. İktidarda oldukları dönem içinde Mısır kültüründe bir devrim gerçekleştireceklerdi. Eski resmi dinde çok tanrı inancına sahip olan Mısır tek tanrılı bir inanca yönelmiş, sadece güneş tanrısına tapacaklardı, ne bir heykele nede kapalı bir mabede ihtiyaç vardı, üstü açık olan mabede Güneş bizzat gelir ve iyiliklerini her yere saçardı. Nefertiti ve kocası yaymak istedikleri bu dinsel amaç için eski tapınakları yıkmış yeni bir başkent inşa etmişlerdi. Firavun bu yaptıklarıyla dinin temsilcileri olan rahiplerin düşmanlığını üzerine çekmişti. Nefertiti’nin iki kızı vardı, firavun ölümünden sonra varis olarak büyük kızının kocasını bıraktığı ve Nefertiti’nin onunla birlikte bir süre ülkeyi yönetti söylenir. Anadolu’da Boğazköy’de bir tablette Mısır kraliçesinin Hatti Kralı Şuppiluliuma ya mektup yazdığı, kendisinin oğlu olmadığı ve dul kaldığını, oğullarından birinin kendisine göndermesini istediği yazılmaktadır. Bunun Nefertiti olabileceği tahmin edilmektedir.

Kleopatra (MÖ 69-30)

Babası XII.Ptolemaios öldüğünde Kleopatra 17 yaşındaydı. Babasının vasiyeti gereği tahtı büyük erkek kardeşi XIII. Ptolemaios (10 yaşında) ile paylaşacaktı ve Roma onların resmi hamisi olacaktı. İskenderiye’ye gelen Romalı General Sezar ile arasındaki ilişkiden MÖ.47 yılında bir oğlu oldu ve adı Ptolemaios Kaisarion oldu. Kleopatra kendinden önce gelen Ptolemaioslar’dan farklıydı ve yerli dili öğrendi, geleneksel kültleri onurlandırmaya özen gösterdi, bir Horus adı aldı. Mısır tebaası onu meşru bir firavun olarak gördü. Marcus Antonius da İskenderiye’ye gelmiş ve Kleopatra ile ilişkileri başlamıştır ve bu ilişki sonucu ikizleri Alexander Helios ve Kleopatra Selena doğmuştur. MÖ. 31 de Actium Savaşı sonrası Kleopatra’nın zehir içerek öldüğü söylenir.

Kaynakça

Freeman, C., *Mısır Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Ankara, 2003.

İnan, A., *Eski Mısır Tarih ve Medeniyeti*, Ankara, 1987.

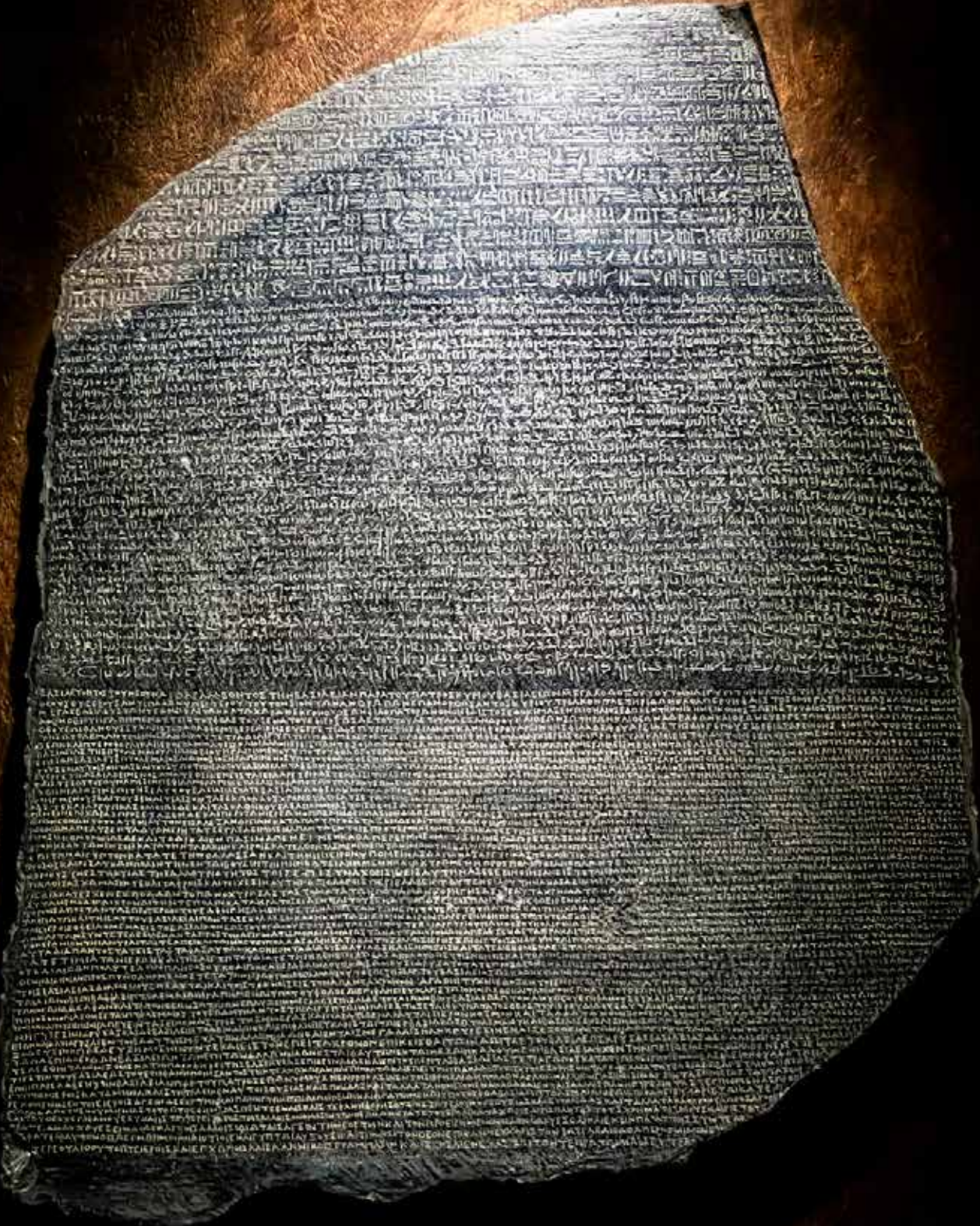
Wilkinson, T., *Eski Mısır, MÖ 3000’den Kleopatra’ya Bir Uygarlığın Tarihi*, İstanbul, 2013.

Canan DEMİR

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
2. sınıf Öğrencisi

DOSYA

ROSETTA
TAŞI

Rosetta Taşı ya da Reşid Taşı, Mısır'da kale yapımındaki bir kazı sırasında rastlantı eseri bir Fransız askeri tarafından bulunmuş, Mısır'da Fransızlar tarafından kurulmuş olan enstitüye gönderilmiştir. Taş, belli başlı üç Mısır tapınağına gönderilmek amacıyla ve üç dilde yazılmış. Bu diller: Demotik (Mısır'da halkın kullandığı dil), Hiyeroglif ve Antik Yunanca'dır. Bir kısmı kırılmış olan taşın üzerinde 14 satır hiyeroglif yazı, 32 satır Demotik yazı, 53 satır da Antik Yunan yazısı bulunmaktadır. Böylece Mısır halkı ile Mısır asilleri ve Yunanlar bu antlaşmayı rahatlıkla okuyabilmişlerdir.

Yüzyıllar boyunca çözilemeyen bir sır olarak kalan hiyeroglif, Napolyon'un 1798 yılındaki Mısır Seferi sırasında bulunan bu taşın yardımıyla çözülmüştür. Antik Mısır yazıları çözülmeden önce arkeologlar, Hiyerogliflerin Mısır'ın tufan'dan önceki yaşamına ait şekiller olduğunu düşünürlerdi. MÖ 196 yılında yazıldığı tahmin edilen bu taş adını bulunduğu Reşit (Rosetta) kasabasından almaktadır. Ağırlığı 760 kg dan daha fazla ve 114 cm uzunluğunda, 72 cm genişliğinde, 28 cm kalınlığındaki bu taş granit ya da siyah bazalttan yapılmıştır. O güne kadar okunamamış Demotik ve Hiyeroglif alfabelerinin yanı sıra, okunabilen Yunanca bir metnin de aynı taş üzerinde bulunması ile tek bir metnin üç ayrı dilde yazılmış olduğu görüşü pek çok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Taşın ve dolayısıyla Hiyeroglifin sırrını çözen araştırmacı, 1822 yılında, eski Mısır yazılarının güncel kıpti diline benzediğini ortaya koyan araştırmacı Jean-Francois Champollion olmuştur. Yazıtın Yunanca kısmını Hiyerogliflerle kıyaslayan Champollion'a Demotik alfabesini 1814 yılında çözen İngiliz Thomas Young'ın çalışmaları da yardımcı olmuştur. Antik Mısır'a ait yazıların çözülmesi ile birlikte Mısırbilim diye adlandırılan Antik Mısır bilimi doğmuş ve geçmiş yüzyılların açıklığa kavuşması kolaylaşmıştır. İngiliz koleksiyoncuların eline geçen taş, günümüzde British Museum'da sergilenmektedir.

Kaynakça

İnan, A., *Eski Mısır Tarih ve Medeniyeti*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992.

Desplanques, S., *Antik Mısır*, Dost Kitabevi, Ankara, 2006.

Freeman, C., *Mısır Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Dost Kitabevi, Ankara, 2003.

Doğan, S., *Antik Çağ Bilimin Kalbi: İskenderiye Kütüphanesi*, İstanbul, 2012.

Sezgin, U., *İskenderiye Feneri ve Tasvirleri*, Lisans Tezi, İzmir, 2017.

Ayşe Bensus AKAR

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

İSKENDERİYE FENERİ

İskenderiye Feneri, Mısır'ın İskenderiye şehrinde inşa edilmiş; ancak günümüzde bulunmayan, Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri ve tarihte inşa edilmiş deniz fenerlerinin en yüksek olanıdır. İnşaası MÖ 285-246 yılları arasında Mısır'da İskenderiye Limanı'nın karşısındaki Pharos Adası üzerine yaptırılmıştı. Üç bölümden oluşan fenerin mimarı Knidoslu Sostratus'tur. Kaidesi ile birlikte 135 metre yüksekliğinde olan fener, beyaz mermerden yapılmıştı. Tepesinde bulunan, tunçtan yapılmış büyük bir ayna limana giren gemilere rehberlik ediyordu. Alt bölümü dikdörtgen şeklinde ve yaklaşık 55 metre yüksekliğindeydi. Orta bölüm, yukarıya doğru giden rampası olan bir silindir şeklindeydi. Yaklaşık 27 metre yüksekliğindeydi. Üst bölüm ise silindir şeklindeydi ve üzerinde alevin bulunduğu bir odası vardı. Üst kısmı MS 955 yılında bir deprem ve fırtınada kopan fenerin gövde kısmı da 1302'de başka bir depremde yıkıldı. 1500 yılında ise bu yapıya ait kalıntılar tamamen yok oldu. Üzerinde inşa edildiği adadan dolayı Pharos olarak anılmış ve bu kelime birçok dile yerleşmiştir. İspanyolca, Fransızca ve İtalyancada Pharos, deniz feneri anlamına gelmektedir. Yıkılmadan önce yapılan resimleri, dünyadaki deniz fenerlerine yüzlerce yıldan beri örnek olmuştur.

Ayşe Bense AKAR

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

MUMYALAMA

Mumyalama tekniğinin tarihi, Eski Mısır dönemine kadar uzanmaktadır. Bulunan ilk mumya örneklerinin MÖ 15. yüzyıla ait olduğu belirtilmektedir. Mısırlılar için ölümden sonra da beden muhafazası oldukça önemli olmuştur. Bu durum da mumyacılığın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bilinen en eski mumyalar krallara aittir. Zaman içerisinde asiller ve halk da mumyalanmıştır.

Mumyalama İşleminin Safhaları

1. Organların çıkarılmasında ilk aşama kafatasının boşaltılmasıdır. Önce çürüyecek olan vücudun nemli kısımları çıkarılırdı. Beyin burun deliklerinden bir kanca ile çıkarılır ve önemli olduğuna inanılmadığı için atılırdı. Bu işlemden sonra gözler de yerlerinden çıkarılır ve yerlerine yağlı keten bezleri, cam ya da çakıl taşı konur. Yanakların çökmemesi için de ağız içi çamurla doldurulurdu.

2. İç organlar vücudun sol tarafındaki bir kesikten çıkarılırdı. Akciğerler, karaciğer, mide ve bağırsaklar ayrı ayrı mumyalanır ve kanopik kavanozları adı verilen özel kaplara yerleştirilirdi. Vücutta organlar çıkarıldığı için oluşan boşluk kokulu bitkilerle temizlendikten sonra kimyon, tarçın, soğan ile karıştırılmış saman ile doldurulmakta ve dikilmektedir.

3. Kalp, Tanrı Anubis tarafından tartılırdı. Ölen kişinin kötü şeyler yapmış olsaydı kalplerinin ağır olacağına inanılırdı.

4. Vücut, vücut yağlarını eritmek ve nemi emmek için natron adı verilen bir tür tuzla kaplanırdı. Ceset, Kahire yakınlarındaki bir vadide bulunan "natron" tozu (sodyum karbonat veya sodyum klorür (tuz) ile karıştırılan madde) içinde 40 veya 70 gün bekletilmektedir. Böylece vücuttaki nem emilmekte, organik yapı antibiyotik korumaya alınmaktadır. Krallar için bu süre daha uzun tutulmuştur. Bu safhadan sonraki son işlem ise kurutma işlemidir.

5. Keten, boşlukları doldurmak için kullanılırdı ve vücut otlar, yağlar ve reçine ile kaplanırdı.

6. Vücut, makyaj, mücevher ve perukla süslenirdi. Herhangi bir eksik veya hasar görmüş vücut parçası ahşap parçalarla değiştirilerek vücutun tam olması sağlanırdı.

7. Koruyucu muska (kolye), göz muska gibi eşyalar vücutta yerleştirilirdi.

8. Daha sonra vücudu keten bandajlara sarılırdı; bu 15 gün sürerdi. Bu süreçte, öbür dünyaya güvenli geçiş sağlamak için büyüler, ritüeller gerçekleştirilirdi. Vücut bir maske ile kaplanır ve bir tabuta yerleştirilirdi.

9. 'Ağzın açılması' töreni gömülmeden hemen önce gerçekleştirilirdi. Bu aşamada, bir rahip, tabutun yüzüne, öbür dünyaya konuşma, görme ve duyma için özel aletlerle dokunurdu.

10. Bu işlemleri geçiren mumya için son hazırlıklar gömülmesine ilişkindir. Ölen kişinin statüsüne göre bu hazırlıklar farklılık göstermektedir. Genel olarak, mumya iç içe tabutlara konur, en son ölen kişiyi tasvir eden lâhite yerleştirilir, bu aşamada ölünün değerli eşyaları, kanope içerisindeki iç organları, onu koruduğuna inanılan küçük heykelticikler de mezara konulur. Bunların dışında önemli bir nokta da ölü kitabının konulmasıdır. Bu kitap, tanrı Oziris'in sorgulamasından geçmesi için ölen kişiye kaynak niteliğinde olacaktır.

Cihangir ARSLAN

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi ve Topluluk Başkanı

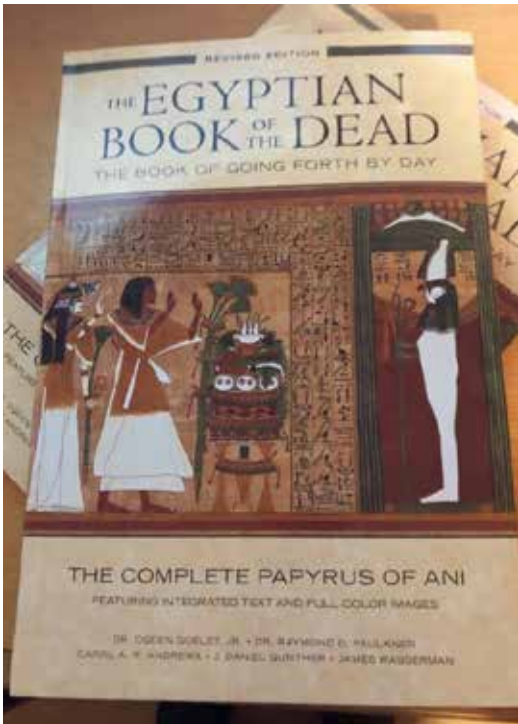
Aslında Mısır'a ait Olan Yanlış Bilinenler

Oskar heykeliçininin esin kaynağı tabiki mısır hatta bire bir kopya desek yalan olmaz ..
Romalılardan sonra ki en kopyacı oluşum Hollywood sine-
ması ..

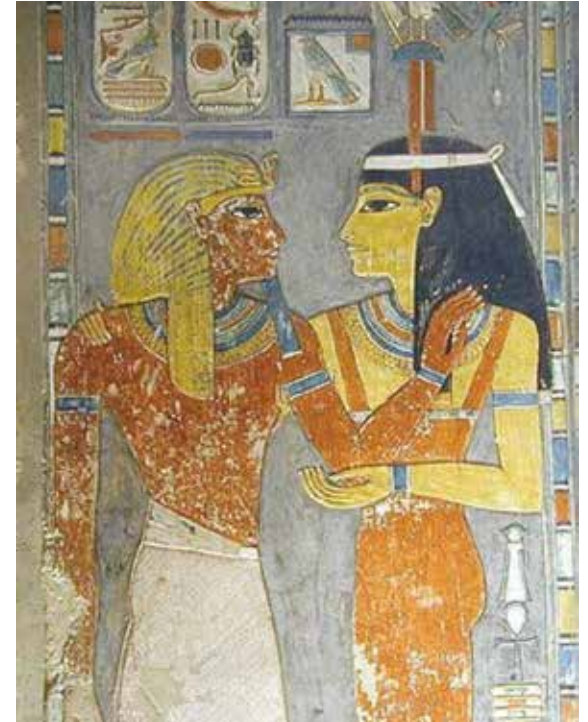
“Heyecan yapmayın, sakın olun aşağıda herkese yetecek yerimiz var..”
Anubis yeraltı tanrısı

Her faninin başucunun mütemmim Cüz'i,
Mısır Ölüler kitabı.

Antik Mısırlılar Makyaj malzemesi olarak çinko, kurşun,
civa ve zift benzeri kullanırlamış.
Oysa şimdi öyle mi, haftada bir Gratise yüzde elli indirim
oluyor ..

“Sevgili Kralım, acaba dirseklerine Nil kenarın-
daki aloeveranın yağından mı sürsek sert gibi
geldide!
Sevgili Kraliçem sizde saçlarınıza acaba daha
mı az yağ sürseniz elim durmuyor saçlarınızda
!”

Antik Mısırlılar piramit olgusunu yaşamın her alanına
taşımışlar. Bu da Mısır sosyal statü piramiti

Zahide YAŞAR

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
2. Sınıf Öğrencisi

MISIR PANTHEONU

Eski Mısırlılar için tanrılar her yerdedi: suda, havada, karada ve ölümün görünmeyen krallığında. Dünyayı ve insanları yarattılar ve sürekliliğini sağlamaktan sorumluydular. Günden güne, tanrılar dünyayı yok etmeye çalışan kötü güçlere karşı yaralandılar ve bazen aralarında da savaştılar. Şahin tanrı Horus, nekropolün çöl ve koruyucusu çakal başlı Anubis gibi. İlk başta onları korku ve ilişkili tanrılar olarak tanıtıldı bu yüzden hayvanların şekilleri temsil edildiler, yapılanlar doğal fenomenleri ilahlaştırılan timsah Nil tanrısı Khentekhtai, vb. Onlara aile gibi insan kavramları da verdiler, böylece onları triler baba, anne ve oğul olarak kabul ettiler.

Mısır Mitolojisindeki Tanrılar ve tanrıçalarla birlikte bunların temsil ettikleri güçler çok geniş bir pantheon oluşturur. Aşağıda bunlardan bazılarına yer vereceğiz.

Amon - Gök Tanrısı, Yunan mitolojisindeki karşılığı Zeus'a karşılık gelmektedir.

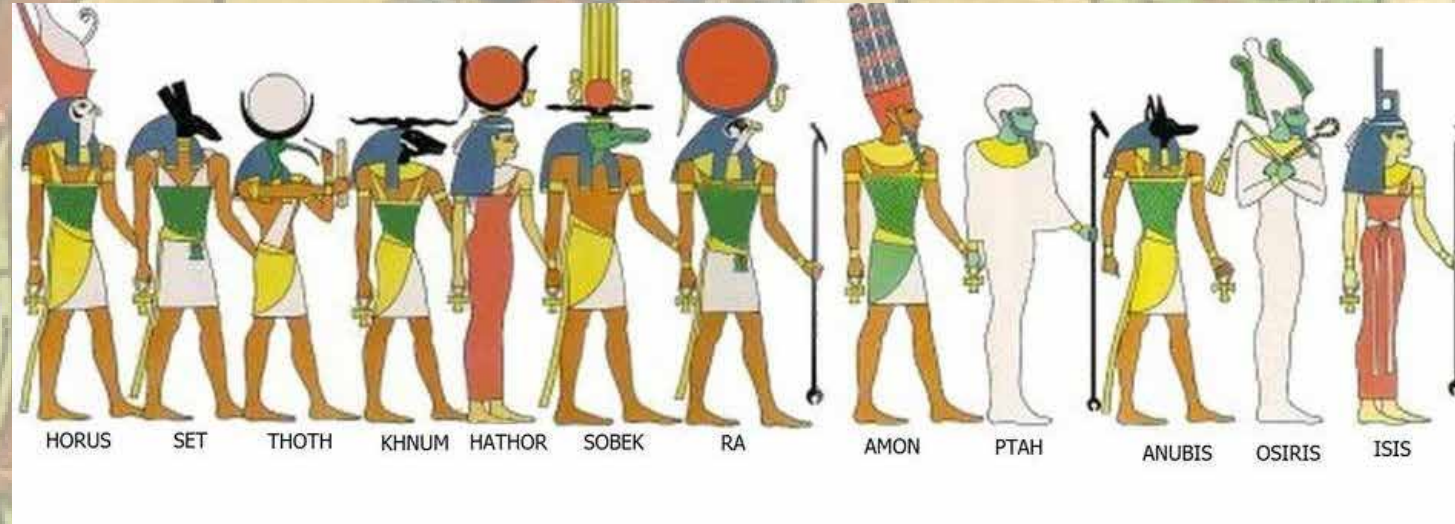
Ailuros - Antik Mısır'da kedi tanrıça. Bastet olarak da biliniyordu. Bastet İsis'in ve Ra'nın kızıydı. Başta cinsellik ve doğurganlık tanrıçasıyken, ölülerini koruma, ölenlerin başarılı yada başarısız olduklarına karar verme, yağmur yağdırma, hastalara, özellikle de çocuklara iyileşmeleri için yardım etme özelliklerine ek olarak güneş, ay, analık ve aşk tanrıçası haline de geldi. Yunan mitolojisindeki karşılığı birçok özelliğinden dolayı Hera olarak betimlenebilir.

Anubis - (Anpu) Ölülerini koruyan ve yücelten Tanrıça. Çakal başlıdır. Piramit metinlerinde Ra'nın oğlu olarak yer alır. Başka metinlerde ise Osiris yada Seth ile ilişkilendirilir. Anubis Osiris'in ölümünden sonra onun vücudunun korunması işini üstlenir.

Bastet - (Bast) Kedilerin koruyucusu olan tanrıça. Uzunca bir süre Mısır'da bir kediye zarar vermek kanuna aykırıydı ve bu suçun cezası ölümdü. Bastet İsis'in ve Ra'nın kızıydı. Başta cinsellik ve doğurganlık tanrıçasıyken, ölülerini koruma, ölenlerin başarılı yada başarısız olduklarına karar verme, yağmur yağdırma, hastalara, özellikle de çocuklara iyileşmeleri için yardım etme özelliklerine ek olarak güneş, ay, analık ve aşk tanrıçası haline de geldi.

Bes - Müzik, dans ve iyi yemek gibi aile zevklerinin tanrısı olarak sayılır. Ayrıca çocukların eğlendiricisi ve koruyucusudur. Sakallı, vahşi görümlü komik bir cüce olarak ve yuvarlak bir yüzle resmedilmiştir.

Hapi - (Hapy) Horus'un oğlu. Ölülerin ciğerlerinin koruyucusudur ve Tanrıça Nephthys tarafından korunur. Hapi ismi farklı hiyerogliflerle ifade edilmişti; çoğunlukla ama her zaman olmamak kaidesiyle Nil nehrinin tanrısının ismiydi. Hapi, tacı zambaklardan (Yukarı Nil) veya papirüs bitkilerinden (Aşağı Nil) yapılmış şişman bir adama benzetilmiştir.

Hator - (Hathor) Mısır'ın çok eski bir gökyüzü Tanrıçasıdır. İnek Tanrıçasıdır. İnek başı ile sembolize edilirdi. Sık sık İsis'le eşdeğer tutulmuştur. Hator'a, Edfu'da Horus'un partneri olarak tapılmıştır. Aşk, müzik ve gülmenin tanrıçası olarak düşünülmektedir. Müzik yönünden yunan mitolojisinde Apollon ile denk gelmektedir.

Horus - Osiris'le İsis'in oğlu. Cennetin hükümdarı, yeryüzünün kralı ve kutsal şahin olarak kabul edilir. Horus'un evrensel olduğu ve ezelden beri var olduğu fikri piramit yazılarında belirtiliyor.

Imhotep - Hekimlik Tanrısı. Djoser'in veziri, sonra Ptah'in oğlu gibi ibadet edilmiştir. Yunan mitolojisinde Asklepios denk gelmektedir.

İsis - Mısır'ın en büyük Tanrıçası. Simgesi, Sirius yıldızıdır. Sanat tanrıçasıdır. Şiirin tanrıçası olarak bilinmektedir. Kutsal hayvanı kobra yılanıdır. İsis'in

bilinir. Gökyüzünde, Orion takımıyıldızının onu simgelediği düşünülürdü.

Ptah - Mısır panteonunda en eski ve en büyük "Yaratıcı Tanrı". Cennetleri ve dünyayı yaratmakla sorumludur. Memphis'in mumya yaratma tanrısıdır. Mimari, mühendislik ve "yapı bilimi" ile özdeşleştirilir. İnsan başlı bir tanrıdır.

Seth - Fırtına, gök ve gök gürültüsü tanrısıdır. Kötü güçlerin etkisi altına giren Seth, kardeşi Osiris'i öldürdü ve Mısır'a sahip olmak istedi. Ama İsis, dağılmış parçalarından Osiris'i canlandırdı, ondan bir çocuk sahibi oldu. Oğulları Horus, Seth'i yenip babasının intikamını aldı ve Mısır'ın başına geçti. Osiris'e karşı çıktıktan sonra şeytani Tanrı olarak anılmaya başlamıştır.

Sobek - Timsahlar tanrısı. Su tanrısı olarak, aynı zamanda Nil'in yıllık taşmasını ve vadisinin gübrelenmesini sembolize etti.

Thoth - Bilgelik tanrısı. Yazma, akıl ve ay tanrısı özelliği ile anılmıştır. İbiş kuşu başıyla resmedilmiştir ve elinde bir dolmakalem ve her şeyi kaydettiği parşömenler vardır. Hiyerogliflerin ve simyanın onun insanlığa armağanı olduğu söylenir. Yunan Tanrısı Hermes ile özdeşleştirilmiştir. Bir görüşe göre, Tarot kelimesi de Thoth'un adından türemiştir.

Mısır halkı tarafından reinkarnasyonla Cleopatra'nın içinde yaşadığına inanılmıştır. Bereket tanrıçası yönüyle Yunan mitolojisinde Demeter denk gelmektedir.

Nut - Gökyüzü Tanrıçası. Osiris ve İsis'in annesi ve gökyüzü Tanrıçası. Gökyüzü olarak dünyanın üzerinde kemer gibi uzanmıştır. Anne imajı ile yunan mitolojisindeki karşılığı Hera'dır.

Osiris - Mısır kültüründe, en önemli tanrılardan biridir. Ölülerin tanrısı, ölümsüz yaşam için diriliş tanrısı, kural koyucu, koruyucu, ölülerin yargıçı olarak

Zahide YAŞAR

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
2. Sınıf Öğrencisi

Mısır Müzesi

50 bin metre alan üzerinde yüzbin sıra dışı tarihi eser, bulunduğu müzenin dünyada eşi benzeri yoktur. 1922 yılında keşfedilen Tutankhamon'un hazinelerinin tamamı ilk kez bu müzede bir arada sergilenmiştir. Büyük Mısır Müzesi'nin açılışı için Kahire kent merkezinde bulunan eski müzeden çok sayıda eser yeni müzenin koruma merkezine nakledildi. Büyük Mısır Müzesi Afrika kıtasında tek bir medeniyete adanan en büyük müzedir. Müze 2019 yılında açıldı Japon uluslararası işbirliği ajansı (JICA) projeye 2008 yılında dahil oldu. O zamandan bu yana Japon uzmanlar 2200 kişiye eğitim verdi. 2016 yılından buyana Japon uzmanlar ve eğitimlerini tamamlayan Mısırlılar omuz omuza çalışıyor. Mısır medeniyeti ile ilgili tarihsel bilgiler ziyaretinizi daha da keyifli kılacaktır. Firavun heykelleri ahşap ve mermer tabutlar, mezar taşları, hiyeroglif yazıtlar, Tutankhamon hazineleri, firavun mumyaları müzede görülebilecek belli başlı kalıntılar arasında yer alır.

Doğan KARTAL
Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
2. Sınıf Öğrencisi

DAĞLIK KILIKIA'NIN ANTİK YERLEŞİMLERİ ÇATIÖREN-İMİRZELİ

"Tüm muhteşem hikayeler iki şekilde başlar: Ya bir insan yolculuğa çıkar ya da şehre bir yabancı gelir." Dağlık Kilikya'nın heyecan verici coğrafyasının ören yerlerini gezdiğimde Tolstoy'un bu sözü gelir aklıma. Ben de Kilikya'nın antik kentlerinin bir yabancısı gibi dolayışım iki bin yıldan daha eski yapılarının arasında. Amacım muhteşem bir hikaye ortaya koymak değilse de zihnimden hiç çıkmayacak gezi anıları biriktirmektir belki de.

Dağlık Kilikya Bölgesi'nin doğusu tarihi eser zenginidir. Silifke'nin ve Erdemli'nin kuzeyine yöneldiğinizde her bir kilometrede sizi sayısız tarihi eser karşılar. Bu eserler bazen oturma sıraları yıpranmış bir tiyatro, bazen içinde hala su biriken bir sarnıç, bazen şehrin güvenliğini sağlayan bir kule, bazen de apsisi yıkılmış bir kilise, bazen kanyon içlerinde hristiyanların gizli ibadet ettikleri bir mağaradır. Tüm bunlar sınırlı yaşamımda gezmekten bıkmayacağım eserlerdir.

Ayaş'ın (Elause Sebaste) 8 km kuzeyindeki Çatiören, savunmayı öncelik edinmiş yerleşimlerdendir. Burada, kilise, tapınak, lahitler, atölyeler, depolar, yazıtlar, kaya mezarları ve anıt mezar bulunmaktadır. Bir vadinin iki yamacında yer alan Çatiören'in doğusunda üç nefli, sütunlu, bazilikal planlı bir kilise yer alır. Kilisenin apsisinin önemli bir bölümü yıpranmıştır. Eserlerin yoğunluğu daha çok batı yamacına inşa edilmiştir.

Bu yapılar içinde en ilgi çekici olanının Hermes Tapınağı olduğunu düşünüyorum. Zeus'un oğlu haberci Tanrı Hermes adına yapılan tapınağın duvarları Kilikya Bölgesinde yaygın olarak kullanılan, çok sayıda kenar ve köşesi olan poligonal duvar tipiyle yapılmış. Bugüne kadar gördüğüm en iyi poligonal duvarlardan biriyle karşılaştığımı söylesem abartmış olmam sanırım. Tapınağın

pronaos bölümünde bir kitabe var. Yine naosun kapısının üzerinde, iki tarafta da Hermes'in atribüsü olan asa yer alır. Sadece bu tapınağı görmek için bile Çatiören'e gelinir.

Yeri gelmişken mitolojide önemli yer tutan Hermes'ten birkaç söz etmekte fayda var. Dünyaya geldiği ilk gün ayaklanıp lirini çalarak etrafını eğlendirmeye başlar Hermes. Apollon'un korumasındaki inekleri çaldığı için Apollon onu, ceza vermesi için Zeus'a götürür. Fakat Hermes elindeki liri öyle büyüleyici ve güzel çalar ki Apollon ve Zeus bundan çok etkilenirler. Bunun üzerine Hermes, daha hızlı olmasını sağlayan kanatlı ayakkabı ve kanatlı başlık alarak tanrıların habercisi olur.

Hellenistik Dönem kale yerleşimi olarak kurulan Çatiören'deki eserler yukarıda saydıklarımızla sınırlı değil elbette. Zeytinyağı atölyeleri, baskı kollu presler, çiftlik evi ve depolar bölgedeki kırsal kesimin varlığını da ortaya koyar.

Gezi Notları

Çatiören'den sonraki hedefim biraz daha kuzeydeki İmirzeli oldu. İmirzeli köyünün tam ortasındaki ören yeri de Çatiören gibi yine bir vadinin iki yamacına kurulmuş. Güneydeki yamaçta birbirini ardınca sıralanmış üç ayrı kilise göze çarpar. Kiliselerden en batıda olanı temel seviyesinde. Ortadaki kilise, apsisi ve pronaosu ayakta kalmayı başarabilmiş. En görkemlisi ise en doğudaki kilisedir. Kendinizi biraz zorlarsanız, kilisenin duvarlarında yankılanan ayin seslerini duyacağınız hissine kapılırsınız.

Kilisenin bu uhrevi havasından çıkıp ören yerinin kuzey yamacına vadinin içinden geçerek varmam fazla zamanımı almadı. Buradaki en dikkat çekici eser, Erken Bizans Dönemi'ne ait iki katlı peristilli avlusu olan bir konuttur. Avlusundaki sütunların bir kısmı hala dimdik ayakta. Sütunlarda hem Dor düzeninin izlerini görmek mümkün. Bizans evinin ana girişindeki kapı lentosunun üzerinde ortada haç, iki yanında da tavus kuşu bezemesi yer almakta. Bunlara dokunup o dönemin yaşamına gitmeyi hayal edip geçmişe yolculuk yapmayı denedim.

Ören yerlerinin bana en keyif veren anlarıdır bu düşünceler. Önünde durduğum bu kapının içinden kimler geçti? Hangi hüznüleri veya mutlulukları yaşadılar? Hayatlarından ve yaşadıkları bu yerden ne kadar memnundular? Diye onlarca soru geçer zihnimden. Böyle dalıp dalıp giderim bu kalıntıların içinde. Bu evin biraz ilerisinde Olbalı rahipler tarafından yaptırılan Hellenistik Kuleye yönelerek, geçmişten çıkıp günümüze odaklandım. Kule, poligonal duvar örgüsüyle üç katlı olarak inşa edilmiş. Tabii günümüze bu üç katın tamamı ulaşmamış. Kuleden tüm antik kenti ve çevreyi görmek mümkün.

Dağlık Kilikya'nın çok da bilinmeyen bu ören yerlerine yeterince sahip çıkabildiğimizi söylemek güç. Ören yerine ulaşmak için yönlendirici hiç bir levhaya rastlamayınca, buraları tanıtmak gibi bir önceliğimizin olduğuna şüpheyle yaklaştım doğrusu. Hangi eksiklikler içinde olursa olsun, Kilikya'nın ören yerleri bugün, bizi geçmişin anılarından geleceğe taşımaya devam edecek. Yeter ki yolculuğa çıkan yabancılar buralara uğrayarak yeni hikayeler başlatmaya devam etsinler.

Serdar KUŞ

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
2. Sınıf Öğrencisi

ARKEOLOĞUN KAZIDA BİR GÜNÜ NASIL GEÇER?

Öğrenciler Kazıda

Genel olarak insanlar arkeologların kazı ortamında neler yaptığını pek bilmezler. Güneşin henüz yüzünü göstermediği sabah saatlerinde başlayan kazılar, öğlen güneşin etki ettiği zaman diliminde biter ve bu zaman aralığında toplam 45 dakika mola yapılır. Peki, 7 saat boyunca kazıda neler yapılır?

Bu sene Mersin'in Anamur ilçesindeki Anemurium Antik Kenti'nde kazıya katıldım. Çizimcisiinden restoratörüne, lisans öğrencisinden yeni mezun arkeoloğuna, yüksek lisans öğrencilerinden doktora öğrencilerine kadar, 10 erkek 6 kız olmak üzere toplamda 16 kişilik bir ekiptik. Her kazıdaki gibi bu kazıda da belli bir sistem oluşturulmuştu. Bu sistemi uygulamak ve uymak zorundaydık.

Her sabah 5 gibi uyanıp araziye çıkmak için hazırlanırız. Genelde herkes bir koşuşturma içerisinde olur. O günün nöbetçileri arazide yapılacak kahvaltı için kahvaltılık malzemelerini hazırlar. Fotoğraf makineleri, drone, bilgisayar ve bunlar dışında önemli olan buluntu poşetleri alınır. Hazırlığını ta-

mamlayıp sırt çantasını alan araziye gidecek kişiler hazırlanan ve gitmesi gereken eşyalardan alıp saat tam 05.40'ta hareket edecek olan servise gider. Servis içinde sayım yapıldıktan sonra araziye gitmek için yola çıkılır. Kazı alanına saat 06.00'da ulaşılır. Bizden genelde daha önce gelmiş olan işçilerle günaydınlaşıp depoda bulunan içinde eşel, yön oku, eldiven ve küçük araç gereçlerin bulunduğu kasamızı alıp açma başına gideriz. Çalışılan yerin önce başlangıç fotoğrafı çekilir. Daha sonra işçilerin el arabasında malzemeleri getirmesiyle

çalışmalar başlar. Neden sabahın köründe kalktığımızı soracak olursanız güneşin yeni yükselmeye başladığı günün bu saatleri, topraktaki çizgileri ya da renk değişikliklerini görmemiz açısından en uygun zaman olduğu için.

Bir arkeoloğun kazı sırasında en çok üstüne titrediği araç gereci mala ve takoz fırçadır. Çünkü mala bir kol uzantısı gibidir. Bu yüzden de önemlidir. Ben iki katlı mezar yapısında çalışıyordum. Her gün belli bir seviyeye inerek kademe kademe zemine ulaşıncaya kadar açılır. Bu çalışmalar sırasında birkaç tane çalışma fotoğrafı çekilir. Kazı boyunca mala ile çapayla kazılan toprağın tabanı düzeltilir. Genelde mala ve süpürme işi beraber yürütülür. İyi süpürülmüş bir kazı alanında topraktaki en ufak

renk değişikliklerini ya da çizgilerini görebiliriz. Bu da bizim nereyi, neden ve nasıl kazacağımıza karar vermemiz açısından son derece önemlidir. Diğer yapılan bir iş ise kazmaktır ve bu yaptığımız en sık işlerden birisidir. Tabaka takip etmek için yapılan bu aşama oldukça heyecanlı ve zorlu bir şeydir. Çünkü tabaka zaman zaman bir görünür bir kaybolur. Tabi mezarda çalışınca ince işler olmadı. Mezar odasında bulunan arkosolleri

açarken dişçi aletleri ve küçük fırçalar kullanırız. Bu iş zahmetli olmasıyla beraber aynı zamanda sabır işidir. Açıkcası bir günü hatta bazen günleri alabilecek vaziyette bir iskelet açması olabiliyor. O son görüntü hali çok güzel geliyor göze. Mesela ben dişlerini gördüğümde çok heyecanlanmıştım. Aslında en çok kemer tokası ve sikke bulduğumda biraz fazlaca sevinmiş olabilirim. Tabi bunları bulunca bitmiyor işler bulunan her buluntunun fotoğrafı çekilip çizimi yapılıyor sonra gün kodu, envanter numarası, eser adı, hangi yapıda bulunduğu gibi buluntu fişleri dediğimiz kağıtlara kaydediliyor. Böyle böyle devam ederken kahvaltı saati gelir herkes açmalardan kahvaltı yapılacak yere doğru yol alır. Masanın etrafına oturulur. Kahvaltı yapmak bir yana dursun herkesin aynı dilden konuşuyor olması ve konuşan herkesin cümlesinden yeni bir şey öğreniyor olmak benim için paha biçilemez. Bazen buluntu bulduğumuzda biz şu kadar sikke bulduk bizde şöyle bir tüm parça kandil bulduk diye birbirimize söyleyip gülmüşlüğümüz de çok olmuştur. Kahvaltıdan sonra aynı işler devam eder ama seviye inildikçe toprak altından çıkabilecek her buluntu için heyecan artar. Hatta bazen bulmak için 6. His devreye girer tahminler edilir. Şurda şimdi bir sikke çıkacak...

Ve güneşin tepeye çıkmasıyla kazı alanında iş sona erer. Gün sonu fotoğrafları çekilir böylelikle bir önceki günden ne kadar çok ilerlediğimizi görürüz. Eve götürülecek malzemeler toplanır herkes malzemelerden alır ve sabahki uyuşuk uykulu hallerimizin yerini yorgunluk ama eve eli boş dönmüyor olmanın da mutluluğu yüze vurur. Eve gidilir ve duş sırası başlar, önce erkekler sonra kızlar. Bu sırada boşta olanlar seramikleri yıkar ve kurumaya bırakır. Fotoğraf makinelerinin içi boşaltılır ve belleğe aktarılır. Derken yemek saati gelir. Evdeki herkes nöbetçilere yardım eder ve bütün günün yorgunluğu akşam yemeğinden sonra anlaşılar. Yemekler yenilir daha sonra herkes bilgisayarını aldığı gibi masalara oturur ve rapor işleri başlar. Raporlar yazılır, fotoğraflar çekilir, arada bir de mola verilir. O sırada biraz muhabbet edilir güncel konulardan konuşulur, kahve içilir. Bu mola bana yeter diyen bilgisayarın başına geçer ve kalan işleri tamamlar. Saat en geç 22.00'da işler biter yenir bir güne başlamak için herkes uykuya dalar.

Sonuç olarak yaptığımız iş zorluklarıyla beraber eğlenceli ve heyecanlı bir iş. Şahsen ben bu yılki kazı serüvenimi şöyle özetlemek isterim yapılan iş çalışılan yer ve yapacağın meslek her ne olursa olsun sorun bu yere, konuma gelene kadar ki daha önce deneyimlemediğim bir çok şeyi o mesleğe gelene kadar, okuduğun okulu seçene kadar hatta

hayatta seçtiğin mesleğinde ve meslek gruplarında olan hocalara kadar ve daha bir çok şey meslek anlamında hayattaki yerinizi belirlemekte ve zaman geçtikçe bunların bir deneyim olduğu, önce size ve sonra sizi örnek almak isteyenlere birer öneri ve seçenektir. Bu işin teoride heyecanı ve azmi tetiklediğini bildiğim gibi aslında o toza toprağa karışmadan, elini toprağa değmeden o işi eğlenceli hale getirmeden anlayamıyorsunuz. Çünkü her yeni bir gün daha fazla bir şeyler görüp, öğrenip deneyimliyorsunuz.

Ayşe Benu AKAR

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

Diocaesarea (Uzuncaburç) Kazısı

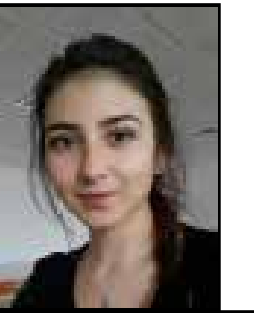
Merhabalar kazı anılarımı kelimelere dökmeden önce sizlere biraz kendimi tanıtmak isterim. Ben İlayda DABANLI Mersin üniversitesi arkeoloji üçüncü sınıf öğrencisiyim. Hayalim olan Arkeolog olma yolunda mutlulukla ilerlerken, hayatıma renk katan ve belki hayatımın en güzel günleri olarak nitelendirebileceğim kazı günlerimi ve deneyimlerimi sizlere aktarmak istiyorum.

Diocaesarea kazısına gideceğimi öğrendiğimde çok heyecanlandım.O gece mutluluk ve heyecandan gözüme uyku girmemişti. Sabaha kadar düşüncelere dalıp, önceki yıl kazıda yaşadığım mutluluk dolu anıları düşünürken gün ağırdı. Sabah erkenden doğan güneş ile birlikte attım kendimi dışarı. Kazıda ihtiyacım olacak malzemeleri almak için oradan oraya koşuşturup durdum. Mutluluktan olsa ki gün sonuna kadar koşturmama rağmen hala yerimde duramıyordum. Tüm hazırlıklarımı tamamlayıp, artık erken uyanacağımı bildiğim için o gece erkenden uyudum.

Mersin'in Silifke ilçesine bağlı Uzuncaburç'daki Diocaesarea antik kentine doğru günün erken saatlerinde yola koyulduk. Antik kentin kalbinde sayabileceğimiz kazı evine vardığımızda kafamı sürekli sağa sola çeviriyor, baktığım her yerde önceki yıl yaşadığım mutlu anılarımı görüyordum. İlk gün kazı evi temizliğinin ardından odalarımıza yerleştik. Akşam yemeğiyle birlikte Kazı başkanımız Doç. Dr. Ümit Aydınoglu bizlere kazı sezonu planlarını anlatıp bilgilendirmelerde ve görevlendirmelerde bulundu. Daha sonra yol yorgunu olduğumuz için o gün istirahat etmemiz için bizlere izin verdi.

Geceleri samanyolu ve yıldızların net bir şekilde görüldüğü, insana sanki bir masal içerisindeymiş hissiyatını veren manzaraları günlerce seyretmek benim için çok elzemdi. Böylesine zengin ve eşsiz bir antik kentte çalışmak benim için büyük bir şanstı. Güneşin ilk ışıklarını devasa sütunlara sahip tapınaklar üzerinde görmek, tertemiz havasıyla ve bol oksijeniyle dinç bir şekilde uyanıp erkenden işe koyulmak fakat yorulmamak bir mucize gibiydi. Ekibin mutluluk dolu atmosferi içimi huzur ve neşe ile dolduruyordu. Kazının hiç bitmesini istemiyor bu rüyanın devam etmesini istiyordum.

Her gün disiplinli bir şekilde yapılan çalışmalar, hocamızın bizlere öğrettiği teknikler ve bilgiler, orijinal malzemelerle çalışma şansı benim için uygulamalı ve kalıcı bir eğitim oluyordu. Her geçen gün kendimi biraz daha geliştiriyor karşılığını verebilmek için çok çalışıyordum. Binlerce yıl önce yaşamış insanların yapmış olduğu arkeolojik materyallere dokunuyor, onlar hakkında hocamızdan ve ekibimizden bilgiler ediniyordum. Yoğun çalışma tempoları, öğrenilen bilgiler, yapılan etkinlikler, aktiviteler, edinilen tecrübeler, gün yüzüne çıkarılan tarihi değerler, insanlığa kazandırılan kültürel miraslar ve yaşanan mutlu anılar silsilesi ile günleri dolu dolu geçirip bir kazı sezonunuda bitirmiş olduk.

İlayda DABANLI

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
3. Sınıf Öğrencisi

SAGALASSOS

“Aşkların ve İmparatorların Şehri” olarak bilinen Sagalassos, 1750 metre yüksekliğiyle Türkiye'nin en yüksek rakımlı antik kentlerindendir. 1706'da Fransız bir gezgin tarafından keşfedilen kentte, beş bin yıllık bir geçmiş var. 2009'da UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne giren kent, Batı Toroslar'daki Akdağ'ın derin vadilerinde, yüksekliğinden ve sarp yamaçlarından dolayı gizli kalmış ve oldukça iyi korunmuş.

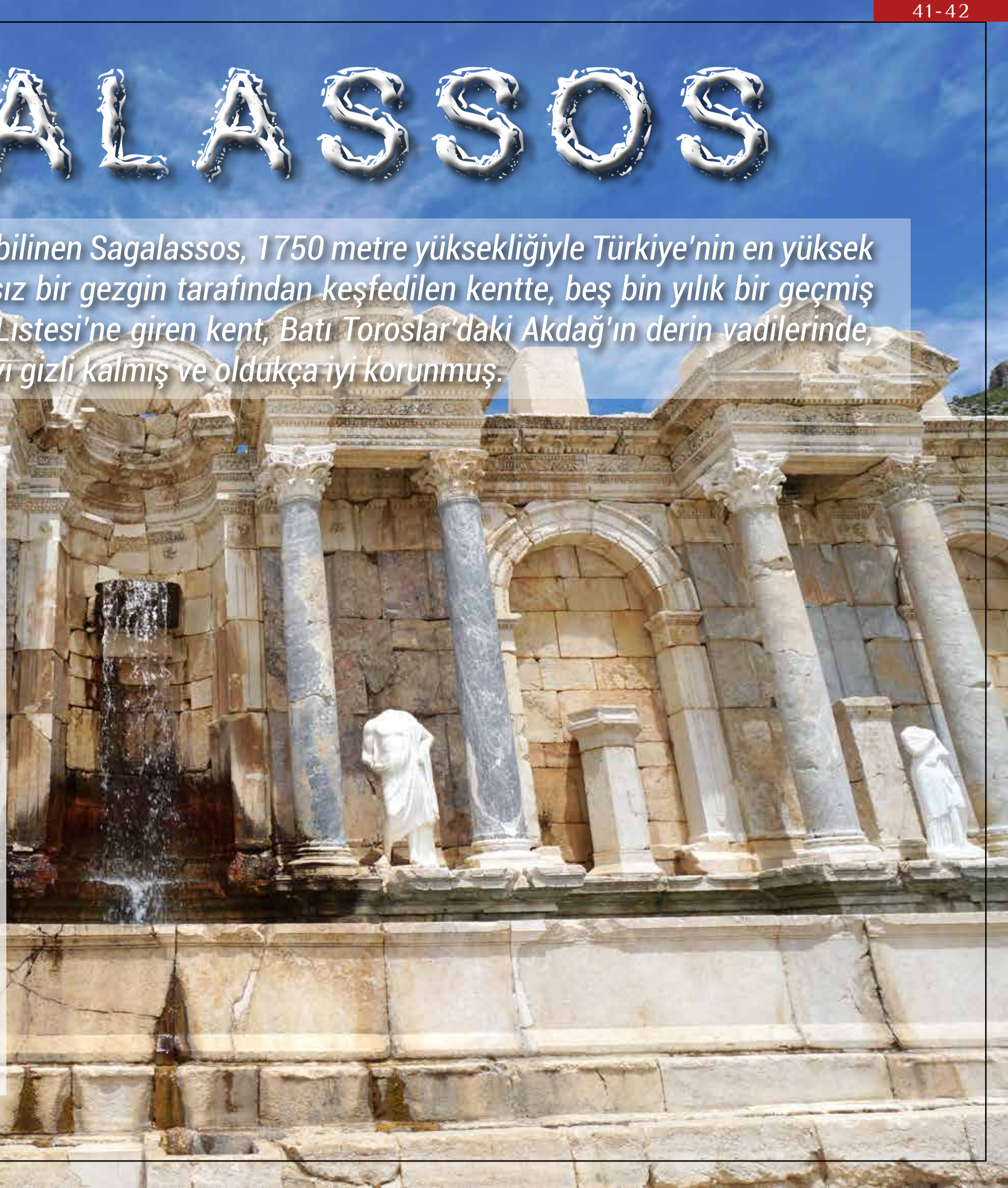
Burdur'un Ağlasun ilçesindeki Sagalassos'u, arkeoloji meraklılarının ziyaret etmesi için o kadar çok neden var ki, kentin sütunlu caddesinde yürüyerek Antik Dönem'in içinde tarihi bir yolculuğa çıkmak ve aslına uygun başarılı bir şekilde ayağa kaldırılan Antoninler Çeşmesi'nden, doğal kaynaklarından akan suyu içmek, Sagalassos'u görmeniz için yeterli sebeplerden sadece birkaçı olmalı.

Kentin tarihi çok eskilere uzansa da, ortaya çıkarılan eserlerin çoğu Roma Dönemi mimarisinin en iyi örnekleri olarak karşımıza çıkar. MS 7. yüzyılda yaşanan büyük depremten sonra toprak altında kalan Roma yapıları, günümüze kadar korunarak gelmiş. Bu yönüyle Pompei'yi çağrıştırdığını söyleyebiliriz. Nasıl ki Pompei, patlayan Vezüv Yanardağı'nın lavları altında kalıp günümüze ulaştıysa, Sagalassos da depremin oluşturduğu erozyonun yol açtığı toprak örtüyle neredeyse bozulmadan günümüze kadar ulaşmıştır. Yüksek rakımda olması ve üzerine başka yerleşimlerin yapılmaması da

Sagalassos'un bakir kalmasının bir başka nedeni.

MÖ 1000'lerde Frigler'in, MÖ 700'lerde Lidya'nın sınırları içerisinde kalan Sagalassos'ta, Büyük İskender'in MÖ 333'te şehri talan edip kendi hakimiyetini kurmasına rağmen Helen uygarlığından pek eser yoktur. Kent, MÖ 133 yılında Roma'nın emri altına girer ve her yönüyle, mevcut eserleriyle tipik bir Roma kenti haline dönüşür.

1991'den beri kazı yapılan Sagalassos, Antik Dönemde Pisidia olarak bilinen bölgede yer alır. Kentte ayağa kaldırılmış eserlerden bazıları şunlardır: Binlerce yıldır suyu akan Antoninler Çeşmesi, Hadrian Çeşmesi, Severuslar Çeşmesi, Tiberius Kapısı, imparatorluk kült alanı, hamamlar, agoralar, macellum (gıda pazarı), sütunlu cadde, dans eden kızlarla bezenmiş heroon, meclis binası, Aziz Mikael Bazilikası, Stadyum içinde Şehitlik Bazilikası, Neon Kütüphanesi, Dor Tapınağı, tiyatro, nekropol, İskender Tepesi vb.

Nympheumların arka duvarlarındaki nişlerde imparator ve Olympos tanrıları heykelleri sergilenir. Prestij için yapılan çeşmeyi heykeller süslüyor. Bu nympheumlardan en zengin bezenmiş olanı, yapımında yedi farklı renkte taş kullanılan yukarı agoradaki Antoninler Çeşmesi'dir. 28 metre uzunluğa, 9 metre yüksekliğe sahip çeşmenin önünde 81 metreküplük de bir havuz vardır. Hristiyanlık inancına geçildikten sonra tüm tanrı heykelleri bu çeşmenin haznesine parçalanarak atılır. Daha sonraki dönemlerde bu heykellerin tamamı çeşme haznesinden çıkarılarak restore edilip çeşitli yerlere gönderilir. Çeşmede kopyaları olan heykellerin orijinaleri, Burdur Müzesi'nde sergilenmektedir. MS 610 yılındaki depremde, çeşmenin podyum kısmı dışında tamamı yıkılır. Erozyonla üstü örtülen çeşme 2010 yılında tekrar ayağa kaldırılır. Çeşme bugün yine Antik Dönem'de olduğu gibi aynı kaynaklardan beslenerek, şelaleyi andırır şekilde çağlayarak akmasını sürdürüyor. Dünyada, Antik Dönem'den kalma bir çeşmenin aslına uygun ve su kaynaklarının akışı sağlanarak ayağa kaldırılması, arkeoloji dünyasında az rastlanır bir örnektir. Ayağa kaldırılan eserlerden birisi de Heroon'dur. Onurlu bir kahramana ait anıt mezarlar olarak karşımıza çıkan heroon, korint düzenin-

deki sütunlarıyla ve on beş metre yüksekliğiyle oldukça etkileyici bir yapı. Heroon, birbirinin eteklerinden tutmuş dans eden on dört kızın betimlendiği figürlerle çevrelenmiş. 2.yy başında Hadrian zamanında yapılan hamam, Anadolu'da bulunan en eski Roma hamamlarındandır. Üç katlı ve dört bin metrekarelik hamamın sıcak odalarının duvarları kırk ton afyon mermeriyle kaplıdır. Hamamın içinde bulunan heykel parçaları birleştirildiğinde, beş metre boyunda İmparator Hadrian heykeli ortaya çıkmıştır. Hamamın mermer salonu ve imparatorluk salonunda, devasa büyüklükte heykeller

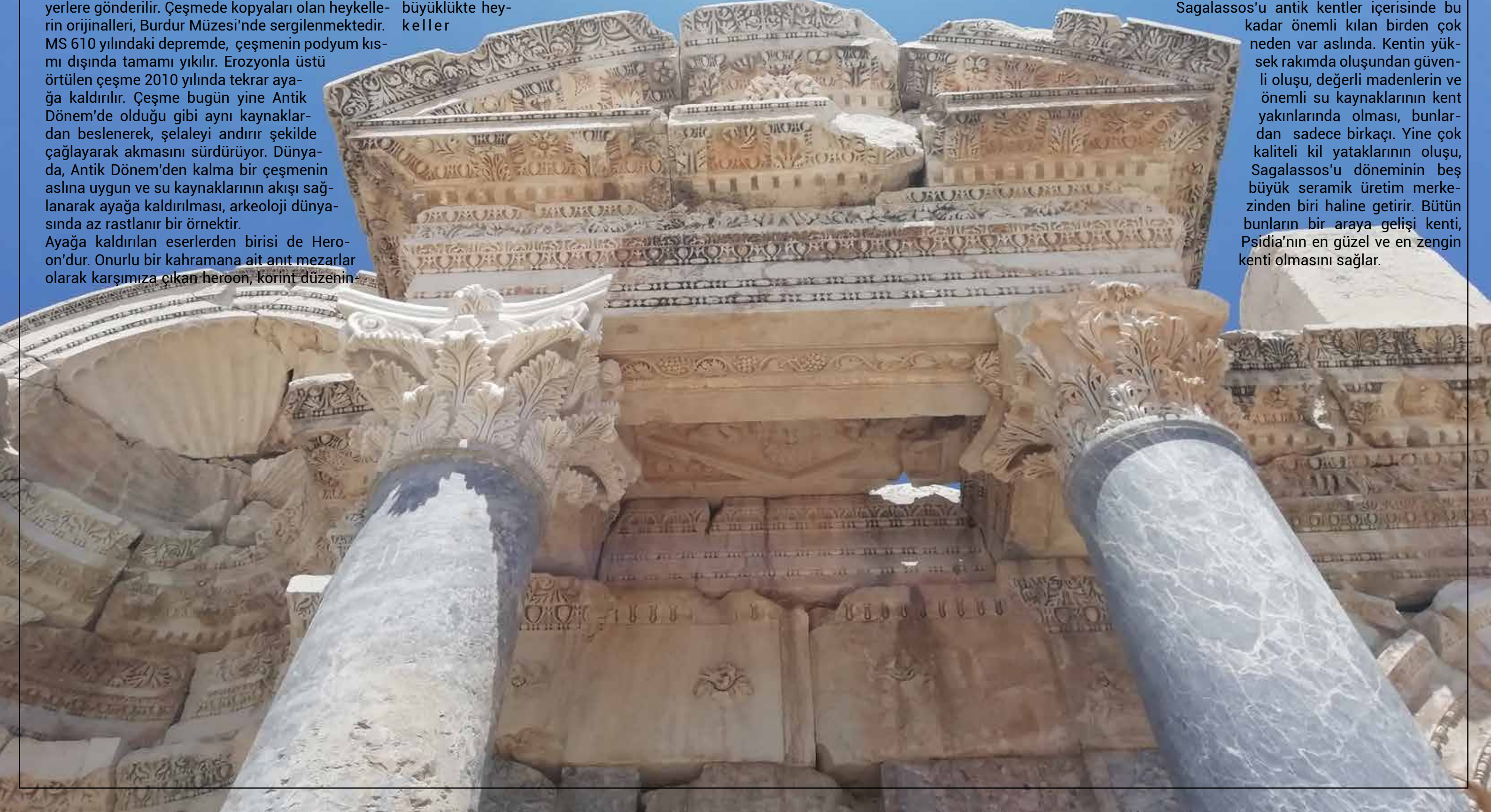
varmış. Hristiyanlıkla birlikte bu heykellerin bir kısmı kireç elde etmek için yakılmış maalesef.

Sagalassos'taki etkileyici yapılardan biri de depremde sahne bölümünün tamamen yıkıldığı ihtişamlı tiyatrodur. Dünyanın en yüksek rakımlı tiyatrosu olarak da gösterilir. Chares FELLOWS "Küçük Asya'da Bir Seyahat Güncesi" adlı kitabında, 1839'da gezdiği antik kentin tiyatrosunu, "MS 120'de yapılmış dünyanın en yüksekteki tiyatrosu... Yükselen tepenin yamacında, bugüne dek gördüğüm veya duyduğum tiyatroların en zarıfı ve güzeli yer alır" diye betimler. Bölge halkla-

rının da katıldığı dinsel törenlere ev sahipliği yapan 9000 kişilik tiyatro, kentin ihtiyacının çok üzerinde bir büyüklükte inşa edilmiş. Antik tiyatronun çıkışında sağ taraftaki Geç Helenistik Çeşme'den içeceği- niz buz gibi su, tiyatroyu gezerkenki yorgunluğunu- zu giderecektir.

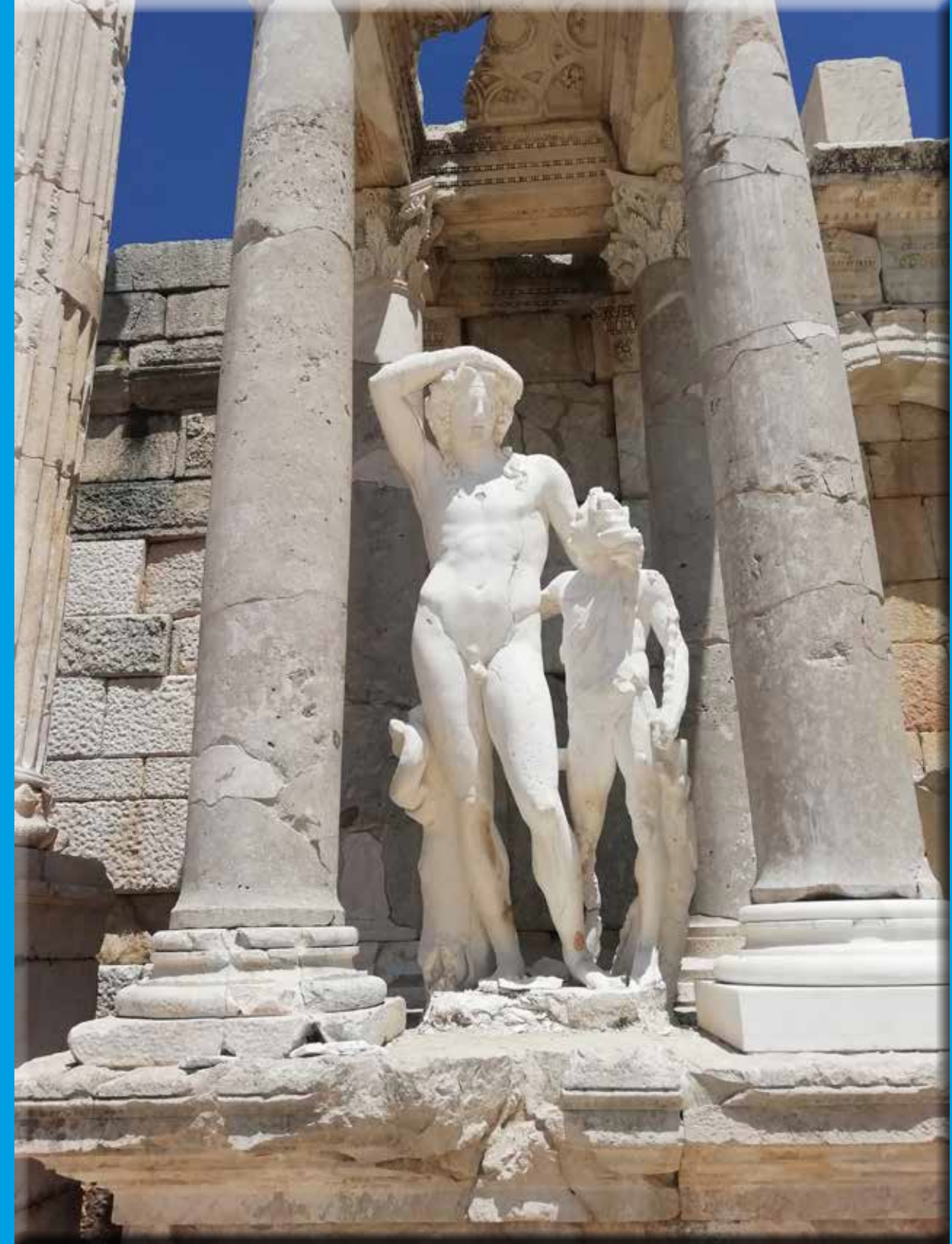
Tiyatro dönüşünde Geç Helenistik Çeşme'nin hemen arkasındaki Neon Kütüphanesi de kesinlikle gezilmeye değer. 120'li yıllarda zengin bir aile tarafından yaptırılan kütüphanenin zemini iki mozaikle kaplı. Bunlardan birisinde Akhilleus'un Troya Savaşı'na katılması betimlenmiş.

Sagalassos'u antik kentler içerisinde bu kadar önemli kılan birden çok neden var aslında. Kentin yüksek rakımda oluşundan güvenli oluşu, değerli madenlerin ve önemli su kaynaklarının kent yakınlarında olması, bunlardan sadece birkaçı. Yine çok kaliteli kil yataklarının oluşu, Sagalassos'u döneminin beş büyük seramik üretim merkezinden biri haline getirir. Bütün bunların bir araya gelişi kenti, Psidia'nın en güzel ve en zengin kenti olmasını sağlar.

Sagalassos'taki kazı alanını gezerken rastladığım Leuven Katolik Üniversitesi'nden Kazı Heyeti Başkan Yardımcısı, Süleyman Demirel Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr Peter TALLEON tüm mütevazılığıyla, işini gücünü bırakarak-işin doğrusu yaptığım yüzsüzlükle kopardığım kısa röportajıma - çok değerli bilgilerini bizlere aktarmaktan çekinmedi. Kendisi Sagalassos'la ilgili bilgilere geçmeden önce, her yerde antik kent olmasından dolayı arkeolojik açıdan çok şanslı bir ülke olduğumuzu hatta bunun abartılı bir zenginlik olduğuna dikkat çekti. Peter TALLOEN, Avrupa'da erken dönemde kentleşme olmadığını, bunun ancak Ortaçağ'da gerçekleştiğini, Anadolu'da ise kentleşmenin Antik Dönem'de gerçekleştiğini ifade etti. Sagalassos'la ilgili olarak da karanlık çağda, Orta Bizans Dönemi'nde kentteki insanların aşağıya Ağlasun'a indiklerini söyledi. Erken Osmanlı Dönemi'nde de Ağlasun'da sadece iki kişi kaldığını, Ağlasun'un ancak 18.yüzyıldan sonra bir köye dönüşerek yerleşimin başladığını söyledi. 13.yüzyıldan sonra her şeyin değiştiğini söyleyen Peter TALLOEN, 1205'te Selçuklular'ın Sagalassos'taki İskender Tepesi'ni alıp Orta Bizans Dönemi'ne ait kaleyi yıkıp yıkması üzerine kentteki halkın başka yerlere taşındığını ifade etti. Yapılan DNA analizi sonucunda da kente daha sonra Anadolu'nun başka bölgelerinden insanların yerleştiğinin tespit edildiğini söyledi. Sagalassos halkının kenti terk ettikten sonra nereye gittiğinin hala bilinmediğini de ifade etti. Kendisine bu yoğun iş temposuna rağmen bize ayırdığı zamandan dolayı şükranlarımızı sunarak kazı alanından ayrıldık.

Arkeolojiye mimariye ve sanata meraklıysanız, "Sagalassoslular'ın en onurlu kenti, Romalıların dostu ve müttefiki olan ilk Pisidia kenti"ni gezmek için onlarca neden bulacaksınız kendinize. Büyük İskender'in ve depremlerin yıkamadığı iki bin yıl öncesinin bu büyüleyici kentinde amacınız, tarihe dokunmaksa, bir ihtişama şahit olmaksa ve zamanın iki bin yıl önce donduğuna tanıklık etmekse, Sagalassos'a tez zamanda gidin ve bedeninizi tarihin akışına teslim etmekten bir an bile çekinmeyin.

Serdar KUŞ

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
2. Sınıf Öğrencisi

GEÇ DEĞİL... TREN KAÇMADI...

63 YAŞINDA ÜNİVERSİTE OKUMAK

Ne mutlu ki ülkemizde de artık ileri yaşta okuma artıyor. Yaşlılarına göre kendilerine farklı bir yol çizmişler. Emekliye ayrılıp inzivaya çekilmek yerine ikinci baharlarını üniversitede yaşıyorlar. Kimi can sıkıntısından, kimi yalnızlıktan, kimi gecikmiş hayalleri uğruna üniversitede okumaya karar vermişler. En büyük destekçileri ise hep eşleri ve çocukları olmuş. Çok güzel bir bahçesi, plajı ve havuzları olan bir sitede oturuyoruz. Balkona oturup denizde yıkanmış, iyotlu, temiz havayı içinize çekerek kitap okumak herkesin emeklilik hayali olabilir. Ama 44 yıl öğretmenlik yapıp binlerce öğrenci eğitmiş biri olarak, emekli olduktan sonra boş boş oturmak bana göre değildi. Herkesin hayalindeki bu emeklilik hayatını yaşamak "ölümü beklemek" gibi geldi bana. Sıkılıyordum...

Ailemizde okumaya çok önem verilir. Okumak kutsala eş tutulur. Okumanın yaşı yoktur. Teşvik ve desteğin de sınırı yoktur. Liseyi bitiren herkes en az bir fakülte ya da yüksek okul bitirmiştir. Dört kişilik çekirdek ailemizde de asıl mesleği matematik öğretmeni olan eşim, milli eğitimde yirmi yedi yıl idarecilikten sonra benim teşvikimle üçüncü fakülte olarak hukuk fakültesini bitirdi ve emeklilik sonrası serbest avukatlık yapıyor. Büyük oğlumuz Konya'da Tıp Fakültesinde Ortopedist hekim ve tıp fakültesi öğretim üyesi, kızımız ise İstanbul'da avukat ve hukuk doktora öğrencisidir. Ben de Adana Kız Öğretmen Okulu mezunuyum. Daha sonra Açık Öğretim Fakültesi'nde eğitim önlisansı bitirdim. Üniversitede örgün eğitim görmeyi hep istemiştim. Her şeyden önce bir anne ve öğretmen olarak kendi çocuklarımın eğitimini tamamlamalarını öncelikli olarak görev edinmiştim. Artık çocuklarım da eğitimini tamamlamış kendi ayakları üzerlerinde duran güçlü bireyler olmuşlardı. Hayallerimi gerçekleştirmek için üniversite sınavına girmeye karar verdim. Okumayı ve öğrenmeyi çok seviyorum. Araştırma yapmak, yeni şeyler öğrenmek en büyük zevkimdir.

Hiç bir şey için geç olmadığı gibi üniversitede okumak için de geç değildi. Eşimin yardımıyla evimde çalışarak Mersin Üniversitesi'nin otuza yakın bölümüne kayıt yaptırabilecek yeterli puanı almıştım.

Kayıt dönemi geldiğinde eşim, velim gibi kayıt işlemlerime yardımcı oldu. Ailecek, arkeoloji, tarih ve sanat tarihine meraklıydık. Bu konularda çok kitap okumuştuk. Katılacağımız her geziden önce gideceğimiz yer

ve ziyaret edeceğimiz arkeolojik eserlerle ilgili bulabildiğimiz her şeyi okuruz. Bu merakım arkeoloji bölümünü seçmemde etkili oldu. O kadar keyifle okudum ki, dört yıl olan bölümü üç yılda bitirdim. Şimdi lisansüstü öğretim yapmayı düşünüyorum.

Hocalarım bu yaşta azimle okuma çabamı görünce beni takdir

üniversitede yaşıyorlar. Milyonlarca gencin yarıştığı maratona girip, yarı yaşlarındakilerle aynı sınıfı paylaşmayı göze almışlar. Kimi can sıkıntısından, kimi yalnızlıktan, kimi gecikmiş hayalleri uğruna üniversitede okumaya karar vermişler. En büyük destekçileri ise hep eşleri ve çocukları olmuş.

Birçok bölümü tercih hakkım varken Arkeoloji Bölümünü seç-

Arkeoloji Bölümünün hedefi, öğrencilere, ülkemizin zengin tarih kalıntılarını araştırarak, bilimsel düzeyde ortaya koyacak, koruyacak arkeolojik buluntuları maddi kazanç kaynağı olarak değil bu topraklardan çıkmış kültürel değerler olarak görüp korunması gerektiği bilincini yerleştirmek, evrensel değerler ışığında, ülkemizin ihtiyaç duyduğu donanımlı, çağdaş tek-

Bu güzel okula başladığımız ilk günlerinde, sınıfta beni gören gençlerin fısıldaşmalarını duyuyor, şaşkın bakışlarını görüyor, şakayla karışık garipseme sözlerini duyuyordum. Hocalardan biri sananlar oldu. Arkadaşlarımın, "Ne işi var bu yaşta bu kadının okulda" diye düşündüklerine emindim. Bazı gençler bunu şaşkınlıkla "anneannemden bile

ğını gördüm ve bir öğretmen olarak bu son derece umutlandırdı beni.

Benimle problemini paylaşan her genç arkadaşıma aklımın erdiği kadar bilgimi ve tecrübemi aktarmaya çalıştım. Onlara her konuda yardım edebilmek, sıkıntılarını paylaşmak, birlikte eğlenmek, gülmek, sohbet etmek çok güzeldi. Ben de onlardan çok şey öğrendim. Onlara bir çok şeyi soruyor, çok konuda yenilikleri öğreniyordum. Akıllı telefonu kullanmayı, düşündüğünü açıkça söylemeyi, samimi arkadaşlık ilişkilerini, "kanka" olmayı, ders notunu tutamayınca fotokopi almayı, sınav heyecanını, bahçede topluca ders çalışmayı, daha bir çok şeyi gençlerden öğrendim. Sevinçlerini, üzüntülerini, umutlarını, umutsuzluklarını paylaşmak ve küçücükte olsa yol göstermek, yardımcı olabilmek arzumuz, sınıfımızdaki diğer abla ve abilerle birlikte birşeyler yapabilme çabamız bazen olumlu, bazen olumsuzlukla sonuçlanırken mutluluğu da mutsuzluğu da gençlerle birlikte yaşamak bambaşka bir duyguydu. Ben emekli bir öğretmen ve annelerinin yaşında biri olarak onlara tecrübelerimi aktarmaya çalışıyor ve çokça nasihatta bulunuyordum.

Öğretmenler nasihat etmeyi sever, ben de. Sohbet ederken yol göstermeye çalışıyordum. Yaşımın büyük olması galiba onlara güven veriyordu. Sınıf arkadaşlarımdan daha küçük yaşta, hatta hocalarımdan bazıları da. Anneannelerinden bile yaşlı olmama rağmen nesil çatışması, iletişim sıkıntısı yaşamadık. Gençleri tanıdıkça kendi çocuklarımı daha iyi anlamaya başladım.

ve teşvik ettiler. Onlardan hep övgü dolu sözler duydum. Her zaman yanımda oldular. Ben onlara "hocam" diye hitap ederken onlar da bana "hocam" diyorlar. Hocalarımda desteğini daima şükranla anacağım.

Ne mutlu ki ülkemizde de artık ileri yaşta okuma artıyor. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nden öğrendiğime göre, Türkiye'deki üniversitelerde 62 yaşın üstünde 650'ye yakın öğrenci örgün lisans öğrenimi görüyor. Yaşıtlarına göre kendilerine farklı bir yol çizmişler. Emekliye ayrılıp inzivaya çekilmek yerine ikinci baharlarını

memin nedeni; insanoğlunun yarattığı uygarlıkların kökeninin, aşamalarının ve bilinmezliğinin merakı, büyüydü. Gördüğüm antik kalıntıları daha bilinçli izlemek, yorumlamak isteği bu bölümü seçmemde etkili oldu.

Türkiye'de arkeoloji bilimi, Atatürk'ün pek dile getirilmeyen arkeoloji çalışmalarına gösterdiği özel ilgi sayesinde önem kazanmıştır. Onun, "Bir vatanın sahibi olmanın yolu, o topraklarda yaşamış tarih olaylarını bilmekten, burada doğmuş uygarlıkları tanıyıp onlara sahip çıkmaktan geçer" sözü arkeolojinin önemi vurgular.

nolojileri mesleğinde kullanma becerisine sahip bireyler yetiştirmesini sağlamaktır. Ben de bunlardan biri olabilmek için bu bölümü seçtim.

Ailemin tatil planı içinde mutlaka ören yerleri, sit alanları ve doğal güzellikler yer alır. Arkeoloji tahsili bana, ülkemizin arkeolojik zenginliğini, bir arkeolojik buluntuya nasıl bakmam ve böyle bir eseri yorumlamak için neleri bilmem gerektiğini öğretti. Gezdiğim yerlerdeki antik kalıntıları artık daha çok bilerek ve yorumlayarak inceleyebiliyorum. Bu konuda yeterli olmadığımı biliyorum ama daha bilinçliyim.

yaşlısın" diye dillendirdi bile. Bütün bunlar beni eğlendiriyordu. Bana nasıl seslenecekleri konusunda bir hayli tereddüt yaşadılar. Teyze mi deseler, adımla mı seslensinler, abla mı deseler? Sonunda gençlerin "ablası" oldum. Bu beni çok mutlu eden en güzel ünvandı.

Gençlerle birbirimizi tanıdıkça sohbetlerimizin rengi değişti. Ben de onlardan biri oldum. Bazen abla, bazen anne, bazen öğretmendim. Bizim yaşımızdaki kılere göre, hayat sorumluluklar bütünüyken, onlara göre eğlenceden ibaret olduğunu zannediyordum, ama öyle olmadı-

Galiba gençleştım....!!! Onları kendimden hep daha ileride gördüm. Çünkü onlar bizim nesilden çok daha modern bir dünyada yetişmişler ve daha çok şeyler yapmaya muktedirler.

Derslerde çok iyi not tutmam ve derslere her zaman katılmam başarılı olmamı sağladı. Her dönemde onur belgesi aldım. Tuttuğumuz notları paylaşmak, sınava iki üç saat kala okula gelip çıkacak sorular, konularla ilgili yorumlarda bulunmak, bir heyecan, bir korku, bir telaşla sınava yetişmeye çalışmak hayatımda yeni renklerden.

Ben kendimi okuyarak şımarttım. Herkes bunu yapmalı. Okumak ne seyahat etmeye benziyor, ne çok şık giyinmeye ne de güzel bir yemek yemeye. Yeni bir hayat gibiydi benim için. Gazetede gördüğü bir haberle, yıllar önce bıraktığı üniversite sıralarına tekrar oturan Nadide'nin hikayesini anlatan "Nadide Hayat" filmindeki gibiydi. Filmi TV de seyreden her arkadaşım beni arıyor, beni Nadide ile özleştiriyor, dalgalarını da geçiriyorlar tabi ki.

Gençlerle bir arada enerjik, canlı, dupduru bir ortamda olmak çok güzeldi. Gençliğimde üniversite hayatını yaşasaydım eminim daha zevkli olacaktı ama ben şu an bile büyük keyif alıyor ve okulun bana kattığı çok şeyler olduğunu biliyorum. Genç sınıf arkadaşlarımdan beni gururlandıran sevgi dolu sözler duymam bana gençlik aşısı gibi geldi.

Birinci sınıfta okulun ilk günlerinde, sınıfımızın en genci 18 yaşındaki Ömer, yaşımı öğrenince şok olduğunu, anneannesinden daha yaşlı olduğumu söylemiş, şimdiye kadar yaşlılarıyla okuduğunu, şimdi benimle ve diğer ablalarla ve teyzelerle okumanın ilginç olacağını söylemişti. Ancak, üçüncü senenin sonunda, değer yargılarımla ve hayat tecrübemle kendisine ve arkadaşlarına çok şey kattığımı ve bunun kendisi için bir ayrıcalık olduğunu söylemesi beni çok mutlu etti.

Yine genç sınıf arkadaşım ve aynı

kazı ekibinde çalıştığım Nur, beni anesi kadar yakın ve her şeyini anlatabildiği genç arkadaşı gibi gördüğünü, onu doğruya yönlendirdiğimi, kendini tanımmasının ve özgüven kazanmasının benimle konuşmaları sayesinde olduğunu söylemesi ayrı bir mutluktur. Gençlere okuma, çalışma isteğinin, başarmak için yeterli olduğunu gösterebilmişsem ne mutlu bana.

Gençlerin arasına girince gördüm ki, benim zamanımla kıyasladığımda,

şimdikiilerin hayata bakışı farklı. Onları çok da şanslı görüyorum. Her şeye sahipler. İstediklerini başarmak için bolca imkanları var. Gençler pırıl pırıl aslında. Onların başarısızlığı çoğunun yaşadığı gelecek kaygısı. Umutla bakamıyorlar ileriye. Bence başarısızlığın en büyük nedeni gelecekte emin olamamaktır. Biz büyükler onlara daha fazla umutla bakacakları bir dünya verebilseydik keşke. Dileğim umutlarını, hayallerini yitirmesinler. Ama ben onları yakından tanıdıkça geleceğe daha bir umutla bakmaya başladım. Çoğu çevresine, olaylara duyarlı, ailesinin ve ülkesinin geleceğini önemseyen ve bir şeyler yapma isteği duyan gençler. Keşke bu enerjilerini, fikirlerini kullanabilme olanağı verebilsek. Yüksek Öğretimde kalitenin sağlanması için temel şartlardan biri öğrencilerinin isteklerine

tam olarak cevap verebilmektir. İsteklere cevap verememek hayal kırıklığı ve başarısızlık olarak geri dönecek, bu durum ise istenen kaliteye ulaşılmasını engelleyecektir. Olanaklar sağlanırsa çok şeyler yapacak yetenekli, zeki, dürüst gençliğimiz var. Ben onlara çok inanıyor ve çok güveniyorum.

Bu noktada öncelikle yapılması gereken, öğrencilerin beklentilerini ve motivasyonlarını belirleyebilmektir. Genç arkadaşlarımla konuşmalarımızın bir

bugünkü düşünceleriniz yarınları yaratacaktır. Hayatınızın geri kalan kısmını geleceğinizde geçireceksiniz. Bugün başlamak için hala bir şansınız var. Geçmişte yaşanmış olan kayıpları nasıl kazanca çevireceğinizi bilmek size güç kazandıracaktır". Bugün arkınıza baktığınızda kötü görünen, kayıp görünen her şeye, bir anlam ve dolaşısıyla da bir duygu yüklemişsinizdir. Bu anlam ve duygu olumsuz olunca da kendinizi kötü hissedersiniz. Şimdi eğer isterseniz geçmişteki olaylara

bakış açınızı değiştirerek anlamlarını ve duygularınızı değiştirebilirsiniz. Başlamak için geç olduğunu değil, vazgeçmek için çok erken olduğunu fark ederseniz her şey daha kolay olacaktır. Bu insanların aralarındaki tek fark bakış açılarıdır. Yerinde duranlar neden yapamayacaklarını düşünüyor, ileriye gidenler daha neler yapabileceklerini hayal edenlerdir. Evet siz de "neden olmasın" diye güne başlayabilirsiniz. Siz de düşünme şeklinizi değiştirerek hayata yeniden "merhaba" diyerek gülümseyebilirsiniz.

İleri yaştakiler, bir hayallerini paylaştıklarında, "Ama tabii bu yaştan sonra zor.", "Bizden geçti.", "O tren kaçtı." gibi cümleler eklemekten edemiyorlar. Fiziksel kısıtlamalar, elbette bazı hayalleri başlamadan kırabilir. Ancak sa-

dece ileri yaşıta olmak demek, ölmeyi beklemek demek değildir. Yıllarca önce başlayıp, yaşam mücadelesi içinde ara vermek zorunda kaldığı üniversiteyi derece ile bitiren ve mezuniyet töreninden bir hafta sonra, uykusunda, huzur içinde ölen 87 yaşındaki üniversite öğrencisi Amerikalı Rose diyor ki; "Yaşlandığımız için eğlenmekten, oynamaktan, yaşamaktan vazgeçmeyiz. Eğlenmek, oynamak ve yaşamaktan vazgeçtiğimiz için yaşlanırsınız. Genç kalmanın, mutlu olmanın ve başarıya ulaşmanın sadece dört sırrı vardır: Her gün gülmek ve yaşama katacak mizah bulmak. Bir rüyanız olmalı mutlak. Rüyalarınızı kaybettiniz mi ölürsünüz. Etrafımızda dolaşan pek çok kişi aslında ölü ve bundan kendilerinin bile haberi yok. Yaşlanmakla, büyümek arasında çok büyük bir fark vardır. Oysa bir yaş daha büyümek için, mutlak bir şeyler yapmak, üretmek, kendini geliştirecek fırsatları bulmak ve kullanmak gerekir. Asla pişman olmayın. Biz yaşlılar, genelde yaptıklarımızdan değil, yapmadıklarımızdan pişman oluruz çünkü. Ölümünden korkan insanlar, pişman olanlardır. Pişman olmaktan korktukları için hiçbir şey yapmayanlardır..." ve bence her şey eğitimle başlar, her problemin çözümü eğitimle mümkündür. Yaşımızın ileri olması bizim geride kalmamızı gerektirmez. Haydi! Eğitim için geç kalmadınız. Tren kaçmadı...

Aynur KAÇIRA

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
Yeni Mezun

ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ

Adana'nın ve bütün Çukurova'nın tarihi eserlerinin sergilendiği Müze, Cumhuriyetin ilanından hemen sonra 1924 yılında kurulmuştur. Bu nedenle Türkiye'nin en eski on müzesinden birisidir. İlk olarak çevredeki sütun, sütun başlıkları ve lahitlerin Polis Dairesinde toplanmasıyla kurulan Müze, Adanalı Alyanakzade Halil Kâmil Bey'in müdür olarak atanması ve başarılı çalışmaları sonunda, 1928'de Taşköprü'nün başındaki şimdi yıkılmış olan Cafer Paşa Camii'nin Medresesi'nde ziyarete açılmıştır ve 1950 yılında, Kuruköprü'de şimdiki Etnografya Müzesi'ne taşınmıştır. Müzedeki Hitit İmparatorluk Dönemi'ne ait "Dağ Kristali Heykelciliği" çok ilgi görmektedir.

Adana Müzesi'ne, yapmak isteğim ziyaret için müzenin açılma saatlerinde gittim. Müze sergi alanına girdiğimizde Çukurova adlı bir bilgilendirme tablosu bizi karşıladı. Müzede hem hoşuma giden hem de dikkatimi çeken unsur dönemlere göre odalar ayrılmış olmasıydı. İlk girdiğimiz sergi alanında; Paleolitik Çağı ele alınıyordu. Burada bir tanıtım tablosu ve figürünler, baskı ve mühür çeşitleri sergilenmekteydi. Minyatür canlandırma dikkatimi çekti.

Salonlarda Aslan Kabartması, Arabalı Tanrı Tarhunda heykeliyle yle karşılaştık. Devamında, Demir Çağının eserlerinin bulunduğu Çiftli Aslan Kabartmalı sütun altlığı, steller, heykellerin tam karşısında ise Geç Hititler hakkında bilgi tabloları bulunmaktaydı. Demir Çağı seramiklerine ait bir sergi de bu alanda bulunmaktaydı. Arkaik, Klasik, Helenistik Dönem eserlerinin yer aldığı sergiler de yapılmıştı. Roma Dönemine ait sergilerde ise mezar taşları, büstler vb. eserler sergileniyordu. Burada Antik Roma'da giyim konusunda bir bilgilendirme tablosu ve balmumu heykel örneklerini görülebilir. İslami Döneme ait sergiler de müzede yer almaktadır. Ayrıca, Adana civarında gerçekleştirilmiş Misis Höyüğü, Sirkeli Höyük, Tatarlı Höyük, Anavarza Antik Kenti, Magarsos Tiyatro kazısı ve Tepebağ Höyüğü gibi Arkeolojik Kazıları tanıtan bir sergi de burada bulunmaktadır. Müzede, Nuh'un Gemisi, Artemis Sunu mozaïği, Hippokampos ve Eros mozaïği, Tet-hys mozaïği, Sugözü mozaïği gibi mozik örneklerinin bulunduğu bir alan da vardır.

Ben gezimi yaklaşık 3-4 saatte sonlandırdım. Genel olarak dikkatimi çeken ve gözüme hoş gelenler ise tabi ki Dağ Kristali Heykelciliği oldu. Zevkle severek ve de büyük bir coşkuyla gezimi sonlandırdım.

Ceyda YILMAZ

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

TROIA MÜZESİ

TROYA Bugüne kadar anlatılmış en büyük savaş hikâyesi, yeni sınırlar çizmeyen, toprak kazandırmayan ve hiçbir davaya hizmet etmeyen bir savaş. On yıl süren, Homeros söylemiyle destanlaşıp binlerce yıldır dilden dile anlatılan, Olympos Tanrılarının İda Dağlarının tepelerinde en küçük ayrıntılarını kararlaştırıp yeryüzünde izlediği yiğitler çarpışması... Batı'nın Doğu'ya üstük çabasına karşın, Doğu'nun Batı'ya onurlu mücadelesinin adıdır Troya.

Bu efsanevi havayı soluduğumuz Çanakkale ilinin Tevfikiye Köyü içinde yer alan ve bu toprakların atalarına ev sahipliği yapan, Troya Antik Kentine çok yakın yapılan Troya Müzesi'nden bahsetmek istiyorum sizlere. Alman Arkeolog R. Manfred Osman Korfmann'ın Troya'nın binlerce yıllık tarihini gün ışığına çıkarmasıyla, 1998 Yılında UNESCO'nun Dünya Kültür Listesi'ne alınan antik kent, yine O'nun hayali olan müzesine 2018 yılında kavuşmuştur. Troya Müzesi kısa zaman içerisinde Time dergisi tarafından Dünyanın En Harika Yerleri listesinde de yer almıştır.

Bir yarışma projesi olan müzenin mimarı Ömer Selçuk Baz'dır. 33 bin metrekare açık alan üzerinde 17 bin metrekare kapalı alana zemin +3 kat olarak tasarlanmıştır. Dış cephesi boyasız ve metaldir. Renk doğal oluşum yani metalin oksitlenmesiyle meydana gelen pas rengidir. Bu gerçekten ilginç ve çok güzel.

Müze ziyaretine başladığınız girişte bulunan rampanın nişlerinde Troya'nın farklı katmanlarını canlandıran sahne fotoğraflarını geçtikten sonra güler yüzlü müze personeli sizi karşılar. Troas bölgesi eserlerinin sergilendiği bu bölümde Assos, Parion, Alexandra Troas, Dardanos Tümülüsü gibi yerleşimlerin eserleri ve Tümülüs canlandırması yapılmış. Görsel grafik tasarımlarla birlikte dokunmatik ekran ve sergilenen eserlerin animasyonu, canlandırması ve anlatımı bu katta ve her katta var. Katlarda, yukarı çıkıldıkça günümüze yaklaşan kronolojik sıralama yapılmış. 1 kat Troya'nın katmanlarını ve eserlerini yoğun olarak barındırırken, 2. Katta "Troya Savaşı" teması hakim. Etrafında döne döne kabartmalarını hayranlıkla inceleyeceğiniz Polyksena Lahti ve muhteşem Hadrian Heykeli de bu katta... 3.Katta ise geçmişten günümüze Troya Kazılarına emek vermiş Kazı Başkanlarının tanıtıldığı bölüm ve Troya Hazinesi'nin, Berlin ve Moskova'da olan parçalarının gösterildiği bölüm mevcut. Arkadaşlarımla beraber katıldığım Çanakkale Gezisi içinde, birkaç saat TROYA MÜZESİ ziyaretimizi belleğimizde efsaneleştiren Müze görevlileri Değerli Hazal Hanım'a ve Betül Hanım'a da en içten teşekkürlerimle...

Hayriye SEBE

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

Etkinlikler

Çiftlikköy Kampüsünde Stand Açıldı

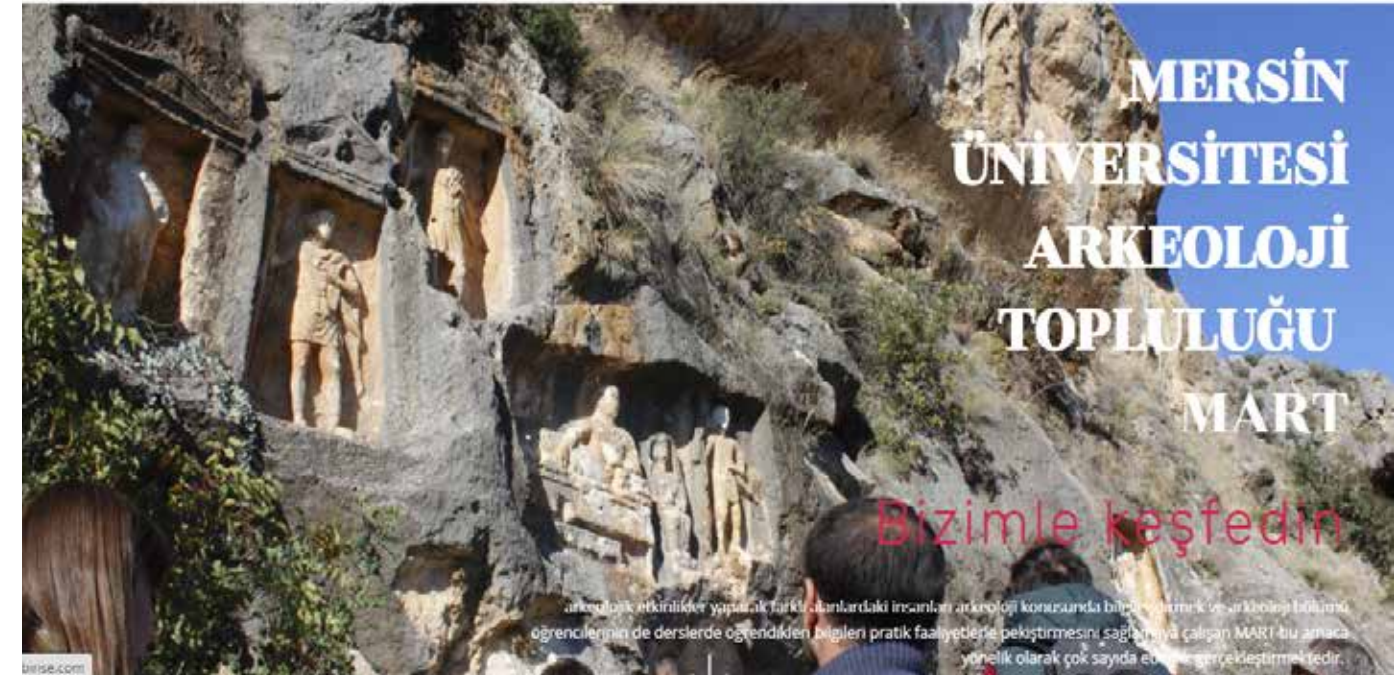
Köy okullarına yardım kampanyası çerçevesinde gerçekleştirilen stand etkinliğinde öğrencilere yapılan etkinliklerle ilgili bilgilendirilmeler yapılmış üye kaydı alınmış ve yardım amaçlı standta çeşitli hediyelik eşyalar satılmış ve gelirleri ile köy okullarına malzeme temini sağlanmıştır.

Diocaesarea (Uzuncaburç) Olba Antik Kenti Gezisi

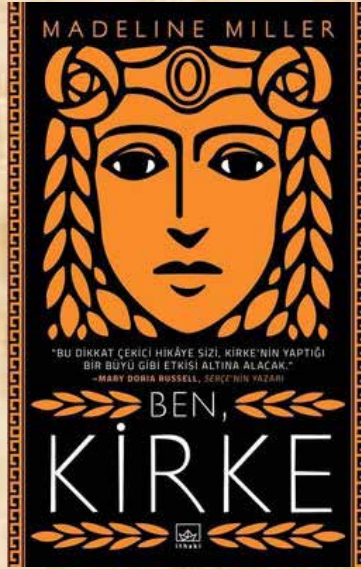
30 kasım 2019 Tarihinde Erdemli-Silifke (Akkale, Canbazlı, Olba antik yerleşimi, Diocesa-rea (Uzuncaburç) antik kenti gezilmiştir. Gezilerimizde antik kentlerin ve yapıları hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bununla birlikte öğrencilere Kentlerin nekropollerinde mezar tipleri gösterilmiş ve mezarlar hakkında bilgilendirilmişlerdir.

Web Sayfamız Yenilendi. Ziyaret ettiniz mi?

<https://mart@mersin.edu.tr>

Κιταβε

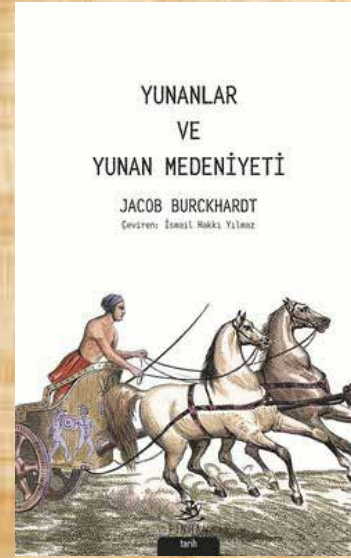
Kirke

Madeline Miller
İthaki Yayınları
Türkçe 408 Sayfa

"...Ben, Helios'un kızı, Aiaie Cadısı Kirke. Hayatım boyunca trajedinin beni bulmasını bekledim. Bulacağından hiç kuşum yoktu çünkü başkalarının hak ettiğimi düşündüğünden daha fazla arzum, isyanım ve gücüm vardı, yıldırımları üstüne çekecek şeylerdi bunlar. Ve bir gün, artık bu dünyaya dayanamayacağım, diye düşündüm. Ozanlar benden, -erkek- kahramanın karşısında diz çöküp merhamet dilenen bir kadın olarak bahsetti hep; ilaç katarmışım tatlı şaraplarına, büyüleyip domuza çevirmişim hızlı giden gemilerin tayfasını, babaevini unutturur, sılaya kavuşmalarına müsaade etmezmişim. Ne demeli, kadınlara haddini bildirmek ozanların en sevdiği vakit geçirme biçimidir; yerlerde sürünüp ağlamazsak gerçek bir hikâye olmazmış gibi.

Ama yanılıyorlar, yanılıyorsunuz: Cadılık illa nefret, kıskançlık ya da başka türlü bir kötülükten doğmaz; ben ilk büyümü aşkımdan yapmıştım..."

Ben, Kirke'de Madeline Miller; Odysseus, İkaros, Minotauros, Prometheus ve Zeus gibi mitolojik karakterlerin binlerce yıldır anlatılagelen hikâyesini farklı bir bakış açısından sunmakla kalmayıp Olymposlu tanrıların dünyasını Homeros'un destansılığında aktarmayı başarıyor.

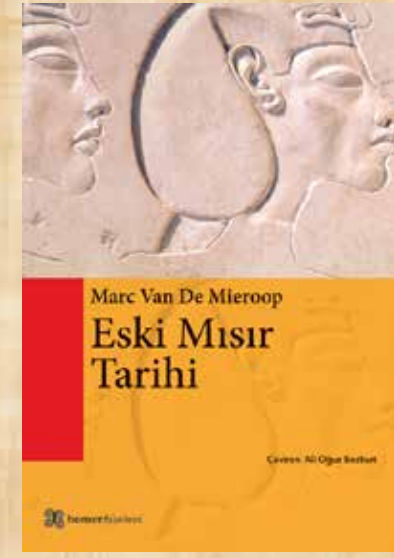

Yunanlar ve Yunan Medeniyeti

Jacob Burckhardt
Pinhan Yayıncılık
Türkçe 506 Sayfa

Jacob Burckhardt'ın hayatı (1818-1897) tarih yazımının 19. yüzyıldaki altın çağına rastlar. Burckhardt gençliğinde Berlin'de Hegelci tarih anlayışına isyan ederek pozitivizmi kuran bilim adamlarından ders alır. Hocaları August Boeckh ve J. G. Droysen gibi Yunan tarihçileriyle, modern tarih ve arşiv araştırmacılığının kurucusu Leopold von Ranke'dir. Kendisi Charles Darwin'in, Karl Marx'ın ve Theodor Mommsen'in çağdaşıdır.

İtalya'da Rönesans Kültürü eseriyle tanınan kültür tarihçisi, bu kez Yunanlara ve Yunan medeniyetine eğiliyor. Uzman olmayanların da rahatlıkla takip edebileceği derslerden oluşan bu eser, eski Yunanların mitolojisi, şehri ve günlük yaşamı gibi unsurlar üzerinden bir medeniyeti gözler önüne seriyor.

Eski Mısır Tarihi

Marc Van De Mieroop
Homer Kitabevi
Türkçe 432 Sayfa

Tanınmış akademisyen Marc Van De Mieroop eskiçağı herkesin kolayca anlayabileceği şekilde anlatmaya devam ediyor. Mükemmel araştırılmış ve akıcı anlatısıyla kitap yaratıcı olduğu kadar bilimsel de. Hem uzmanlar hem de uzman olmayanlar için çok değerli bir çalışma ve özellikle işin mutfağındakilere yarar sağlayacak. Marc Van De Mieroop, Mısır toplumunun MÖ 4. binyıl sonundan Yunan-Roma Dönemine kadar gelişimini, konu üzerine uzun yıllardan beri yazılmış en eksiksiz çalışmada sunuyor. Mısır devletinin MÖ 3000 civarındaki oluşumundan Roma İmparatorluğu'nun hiyeroglif yazısını yasakladığı MS 4. yüzyıl sonuna dek Eski Mısır'ın kronolojik bir incelemesidir. Bu öyküsel anlatı önemli siyasi ve kültürel olayları ana hatlarıyla ele alırken hem sosyal hem de ekonomik hayata değinmektedir. En son bilimsel çalışmaları içeren yetkin ve anlaşılır bir üslupla yazılmış Eski Mısır Tarihi, Mısır tarihi öğrencileri için çok değerli bir kaynaktır.

Cihangir ARSLAN

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi ve Topluluk Başkanı

BULMACA

BU SAYININ SORUSU

Yukarıda gördüğünüz heykel kime aittir?
Hediye olarak yeni bir kitap kazanmak için, bu sayımızda yukarıdaki heykelin kime ait olduğunu
bize yazın, bir kitap kazanın...

Cevaplarınızı mart@mersin.edu.tr adresine gönderebilirsiniz.

GEÇEN SAYININ CEVABI

Geçtiğimiz sayıdaki bulmacamızın cevabı
MÖ 390-341 yılların tarihlenen Kyzikos sikkesi olacaktı.
Sorumuza doğru cevap veren olmamıştır.

Bu yıl Arkeoloji için Ne yaptınız...???

Araştırmalarınızı,
Semirnerlerinizi,
Kazı ve Araştırma
Deneyimlerinizi,
Yollayın...
Yayınlayalım...

| mart@mersin.edu.tr

ÇÖMLEK

arkeoloji

Mersin Üniversitesi Arkeoloji Topluluğu (MART) E-Dergisi